

SZAKDOLGOZAT

RÓZSÁNÉ WATZKE GABRIELLA

2024

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Károly Róbert Campus

Növénytermesztési-tudományok Intézet

Mezőgazdasági mérnök alapképzési szak

**A MEZŐGAZDASÁGI ŐSTERMELŐK HELYZETÉNEK ELEMZÉSE
AZ ADÓZÁSI LEHETŐSÉGEK ÉS AZ AGRÁRPOLITIKAI CÉLOK
FÓKUSZÁBAN**

Belső konzulens:

Dr. Ambrus Andrea

Egyetemi docens

Növénytermesztési-tudományok

Intézet

Készítette:

Rózsáné Watzke Gabriella

Gyöngyös

2024

Tartalom

1	BEVEZETÉS ÉS CÉLKITÚZÉSEK.....	2
2	SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS.....	4
2.1	Mezőgazdaság általános helyzetképe	4
2.1.1	<i>Mezőgazdaság az Európai Unióban.....</i>	<i>4</i>
2.2	Magyarország mezőgazdasága, szerepe a nemzetgazdaságban.....	6
2.3	Mezőgazdasági ágazatban működő vállalkozási formák.....	7
2.3.1	<i>Klasszikus társas vállalkozási formák</i>	<i>7</i>
2.3.2	<i>Egyéni vállalkozók.....</i>	<i>9</i>
2.3.3	<i>Mezőgazdasági őstermelők.....</i>	<i>10</i>
2.4	Mezőgazdasági őstermelők helye, szerepe a mezőgazdasági ágazatban.....	14
2.4.1	<i>Jogszabályozási háttér fontosabb változásai 2021.01.01-től</i>	<i>15</i>
2.5	Az őstermelői tevékenység adóztatásának lehetőségei	18
2.5.1	<i>Átalányadózás.....</i>	<i>20</i>
2.5.2	<i>Tételes költségelszámolás</i>	<i>22</i>
3	ANYAG ÉA MÓDSZER.....	26
4	A VIZSGÁLATI EREDMÉNYEK ÉS AZOK ÉRTÉKELÉSE	29
4.1	Szekunder adatok elemzése	29
4.2	Adózási formák összevetése, elemzése	32
4.3	Mélyinterjú eredménye.....	35
5	KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK.....	40
6	ÖSSZEFOGLALÁS.....	42
7	IRODALOMJEGYZÉK	45
8	ÁBRAJEGYZÉK	49
9	TÁBLÁZATJEGYZÉK.....	49
10	NYILATKOZATOK.....	50

1 BEVEZETÉS ÉS CÉLKITŰZÉSEK

A világ népességének fenntartása a mezőgazdasági ágazat fő feladata. A Föld népességének növekedése, és az étkezési szokások megváltozása miatt az előrejelzések szerint az élelmiszer-termelésnek 2050-re meg kell kétszereződnie. Az ágazatnak ugyanakkor szembe kell néznie olyan nehézségekkel, mint a mai világpiac követelményei, a biológiai sokszínűség, az éghajlatváltozás hatásai, a talaj- és vízminőségi adottságok. ¹(Európai Unió: Az EU szakpolitikai területei: Mezőgazdaság)

A magyar mezőgazdaságnak arra kell törekednie, hogy kiegyensúlyozott agrárpolitikával, a fenti célokat és a magyarországi adottságokat figyelembe véve és azok mentén haladva sikerágazatként tudjon funkcionálni.

Magyarországon a mezőgazdasági termelés nagyobb részét az őstermelők végzik, így egy leendő mezőgazdasági mérnök számára, aki az adóügyi területen dolgozik (Nemzeti Adó- és Vámhivatal - NAV) fontos, hogy tájékozott legyen a rájuk vonatkozó jogszabályokkal kapcsolatban. Jelenleg javarészt társas vállalkozásokkal foglalkozom (Áfa, Tao, egyéb bevételek). Magánszemélyekkel, egyéni vállalkozókkal az éves SZJA bevételeken keresztül kerülök/kerültem kapcsolatba, ahol foglalkoztam már mezőgazdasági őstermelői bevételekkel is. Ez ébresztett rá, hogy mélyebben bele kellene ásnom magam a mezőgazdasági őstermelői témakörbe. Jelenleg kevés kollégámnak van széleskörű tudása ezen a területen, mivel elég összetett a mögötte álló jogszabályrendszer, így az adózásuk széleskörű háttértudást igényel.

Dolgozatomban szeretném bemutatni, hogy a Közös Agrárpolitikai célok között, azon belül a hazai mezőgazdasági ágazatban milyen helyet foglalnak el a mezőgazdasági őstermelők, családi gazdaságok. Az őstermelői tevékenységet végző magánszemélyeknek milyen lehetőségeik, illetve korlátjaik vannak tevékenységükkel kapcsolatosan. Az állam és az Európai Unió milyen típusú kedvezményeket, támogatásokat nyújt a mezőgazdasági termeléssel foglalkozó gazdálkodóknak.

Megvizsgálom többek közt a dolgozatomban az őstermelőknek milyen adózási lehetőségeik vannak, illetve, hogy milyen nyilvántartásokat kötelesek vezetni a különböző adózási módokkal összefüggésben. Szeretném feltárni a választható adózási módokkal kapcsolatos alapvető ismereteket, jogszabályokat, lehetőségeket. Szeretnék választ kapni arra, hogy miért

¹ Európai Unió: Az Európai Unió szakpolitikai területei: Mezőgazdaság [online]. Megtekintés: 2024.02.27.
Hozzáférés: https://europa.eu/european-union/topics/agriculture_hu

is ilyen nagy létszámú ez a réteg és ehhez képest a látóterembe, illetve adóhivatali látótérbe kerülő bevallások száma elenyésző mennyiségű? Miért is vannak a köztudatban a „legális adócsalás”, a „bújtatott támogatás” jelzők a gazdálkodók e csoportjával kapcsolatosan? Egy példán keresztül szemléltetve bemutatok egy hasonló szegmensben tevékenykedő egyéni vállalkozót és egy mezőgazdasági őstermelőt adózási, de főleg adókötelezettségi és adminisztrációs oldalról, ahol nagy valószínűséggel szembe fog „jönni”, hogy miért is érdemes őstermelőnek állni egy bizonyos árbevételi méretet figyelembe véve. Mélyinterjú segítségével szeretném feltárni, hogy milyen ellentmondások vannak/lehetnek bizonyos támogatási eszközöknél, ha a való életet is figyelembe vennék a jogalkotók...

Kutatásom során elemzés alá vonom a fontosabb adatokat tartalmazó publikus táblákat, illetve anonim szűréssel kapott adatokat a mezőgazdasági őstermelőkkel kapcsolatosan, a bevallott adónemekkel kapcsolatosan öt év viszonylatában. A szekunder adatokkal és primer megállapítások elemzésével szeretném feltárni, hogy milyen változások segítenék elő az őstermelői réteg ködös láthatósága teljes terjedelmében a napfényre kerüljön, mert ez a kategória a családi gazdaságok fogalmkörén kívül Európában ismeretlen, ez egy hazai sajátosság, „hungarikum”. Megvizsgálom az adózási módok választásában rejlő lehetőségeket, illetve a változások mentén létrejött adminisztrációs terhek csökkenését. Vizsgálataimhoz kapcsolódóan négy hipotézist is megfogalmazok, amelyeket a rendelkezésre álló adatokkal végzett elemzésekkel igazolok, vagy vetek el.

Ellentmondásos helyzet, hogy az egyik oldalról a vidék népesség eltartó és jövedelem teremtő képességét tudomásul véve nem háborgatjuk az őstermelői réteget, a másik oldalon átláthatatlan adózási kategóriákba sorolva, jövedelmük eltitkolására biztatjuk a gazdálkodóinkat. Így az őstermelők adózási lehetőségeiből jelentős adócsalások képződnek jelenleg legálisan...

Dolgozatom záró fejezetében pedig kitérek a mezőgazdaság hazai körülményeire, vizionálok, hogy várhatóan milyen irányvonalak mentén halad tovább az ágazat, hogyan alakulnak a fogyasztói igények, és nem utolsósorban, hogy miben rejlik a mezőgazdaság jövője Magyarországon.

2 SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS

Szakedolgozatom egyik fő célja az adózási formák elemzése a fő tevékenységi kör szerint az agrárszektorban tevékenykedő gazdálkodók körében egyedi példákon, szekunder adatelemzéseken keresztül. Az irodalmi áttekintés fejezetet ennek a témának az elemzés szempontjából releváns ismeretanyagával állítottam össze.

2.1 Mezőgazdaság általános helyzetképe

A mezőgazdaság általános körülményei nem optimálisak az elmúlt években: a Föld számos területén megnövekedett a szélsőséges időjárási események száma, az elmúlt kilenc év nyara a feljegyzések szerint melegrekordokat döntött, 2023 augusztusában a globális hőmérséklet 1,5 °C –kal volt magasabb, mint az iparosodás előtti átlag. Ez egyre nagyobb bizonytalanságot okoz a mezőgazdasági termékek terméshozamában és azok minőségében. Az ágazatnak a jelentősen megváltozott keretrendszerben – nemcsak elszenvedője, de saját maga is okozója a szélsőségeknek pl. kibocsátott metán, ammónia... - kell szembenőzni főbb kihívásokkal:

- a Föld lakossága rohamosan gyarapodik, ellátásukhoz a termelékenység hatékonyságát és a belőlük előállított élelmiszerek minőségét is növelni kell,
- a károsanyag-kibocsátást jelentősen csökkenteni kell,
- a klímaváltozás miatt fontos törekedni a mezőgazdasági ágazatokban a károkozókkal és korokozókcal szembeni kitettség mérséklésére. ²

2.1.1 Mezőgazdaság az Európai Unióban

Az ipari forradalomtól kezdve az agrárágazat átalakult és elsődleges szempont a hatékonyság és a hozammennyiség. A nemzeti össztermékeken belül pedig az ipar, a szolgáltatások és az innováció lettek a vezető ágazatok, azaz a mezőgazdaság háttérbe szorult.

A mezőgazdasági ágazat jelenleg töredék részét teszi ki az Európai Unió gazdaságának. Az EUROSTAT adatai alapján az EU összesen teljes bruttó hazai termék (GDP) 1,4 %-át fedi le. Ez a százalékos arány az elmúlt 20 évben is hasonló mértékű volt. Ez a 2022-es adat alapján 215,5

² Klímaváltozás – válaszlehetőségek a mezőgazdaságban. Megtekintve 2024.04.19. Forrás: [fa900fa0-3012-26d3-7bb1-2ba1fb6553ee \(parlament.hu\)](https://fa900fa0-3012-26d3-7bb1-2ba1fb6553ee.parlament.hu)

millió euró összeget tett ki. Fontos azonban kiemelni, hogy a növénytermesztési ágazat a mezőgazdaságon belül 287,9 milliárd eurót termelt és az állattenyésztés termelése pedig 206 milliárd euró volt 2022-ben. Európai Unión belül Franciaország a legnagyobb eladó, őt követi Németország, Olaszország, Spanyolország és nem utolsósorban Lengyelország. A termelési költségek 22 % mértékben növekedtek 2021-hez képest, aminek háttérében az energia és a műtrágya árának jelentős mértékű drágulása állt az ukrán háborús helyzet következtében. A COVID 19 és az orosz-ukrán háború viszont megteremtette, hogy az EU önellátásra tett, de ez még nem jelenti azt, hogy teljesen megoldotta a problémákat. A globális klímaváltozás hatásai komoly veszélyt vetítenek előre az élelmiszerbiztonságra.³

A Green Deal (átfogó célja, hogy 2050-re klímasemlegessé tegye az Európai Uniót) és a közös agrárpolitika (KAP) közelgő változásai is árnyékot vetnek az agrárium jövőjére. A vízgazdálkodás optimalizálása, a növény-nemesítés összehangolása, ráfordítások hatékonyabb felhasználása fontos feladata lesz a közeljövőnek, azaz összességében jelentős beruházásokra lesz szükség az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás terén.²⁴(Globális mezőgazdaság: általános helyzetkép, kihívások, várakozások, szerző: Dr. Lothar Hövellmann, fordította: Fodor Mihály)

A KAP 2023-2027-es időszakra szóló fő céljai a mezőgazdaság környezetbarátabbá és eredményközpontúbbá tétele. Kiemelt fókuszot kapnak benne a kisebb gazdaságok, amelyeknek döntő többségét a családi gazdaságok teszik ki. Itt jegyezném meg, hogy Magyarországon létezik egy hazai sajátosság, a mezőgazdasági őstermelő fogalma. Az Európai Unió-ban és hazánkban is a kisebb gazdaságok teszik ki a mezőgazdasági termelés több mint kétharmadát. 2023-tól induló KAP új ciklusában fontos irányzat a kisebb gazdaságok célzottabb támogatása. Hozzájárulás nyújtása a környezetvédelemhez, úgy hogy rugalmasságot biztosít bizonyos intézkedések helyi viszonyokhoz való igazításával. (NAK honlapja)

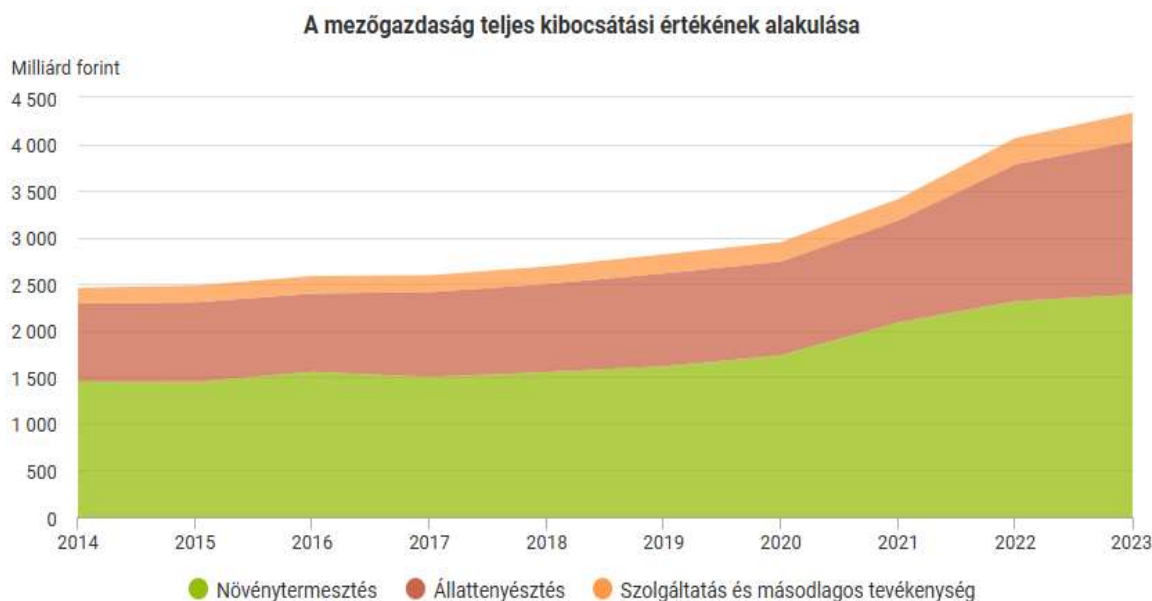
³ A gazdatüntetések háttére, megtekintve: 2024.04.19. forrás: A gazdatüntetések háttére: minden, amit az uniós mezőgazdasági ágazatról tudni kell | Euronews

⁴ <https://mezohir.hu/2023/12/07/agrar-globalis-piac-agritechnica-mezogazdasag/>

2.2 Magyarország mezőgazdasága, szerepe a nemzetgazdaságban

Magyarország mezőgazdasága, habár adottságai az átlagosnál kedvezőbbek, az éghajlatunk és az ország elhelyezkedése is optimális a mezőgazdasági termeléshez, azaz növénytermesztésünk és az állattenyésztésünk is szárnyalhatna, mégsem tudjuk kihasználni a termelés lehetőségeit.

Hazánk nemzetgazdaságában fontos szerep jut a mezőgazdaságnak. A 2023-as KSH adatok szerint a 2022-es adatokhoz képest 6,5%-kal bővült a mezőgazdasági kibocsátási értéke.⁵ 25%-os emelkedést mutatott a teljes termelési volumen. Az ágazat teljes kibocsátási árszínvonala 15%-kal csökkent. Az állattenyésztési ágazatot megnövekedett energia- és takarmányköltségek és a különféle visszatérő állatbetegségek is egyre nehezebb helyzetbe hozták. A növénytermesztőket az energiaárak megugrásán kívül a gabonapiaci válság miatti alacsony átvételi árak, és a súlyos aszály is sújtotta. Az elmúlt 10 évben az alaptevékenységek aránya (55, illetve 38%) néhány százalékpontos ingadozástól eltekintve nem változott.

1. ábra: Magyarország mezőgazdasága teljes kibocsátási értékének alakulása, Forrás: KSH, Kiadványok, A mezőgazdaság teljesítménye, 2023, második becslés

A gabonafélék mennyisége összességében 64 %-kal emelkedett. Ebből az ipari növények mennyisége 44%-kal gyarapodott. A takarmánynövények volumene 24 %-kal, a kertészeti termékeké 14 %-kal nőtt. Ezen belül az alma termésmennyisége 39%-kal növekedett, míg a baracké 40%-kal csökkent. Az állattenyésztés teljes termelési volumene 0,5%-kal mérséklődött.

⁵ A mezőgazdaság teljesítménye 2023, Megtekintés: 2024.04.20., Forrás: [A mezőgazdaság teljesítménye \(ksh.hu\)](https://ksh.hu)

A mezőgazdaság a 2023-as adatok alapján több mint 4 milliárd forinttal (1. ábra) járult hozzá a bruttó hazai hozzáadott értékhez (GDP). A GDP volumenét a mezőgazdaság teljesítménye 2,2 százalékponttal növelte. Az Európai Unió teljes mezőgazdasági kibocsátásából viszont az elmúlt 10 év alatt változatlanul 2 százalék körüli értéket ért el. Az európai országok között kitűnik hazánk azzal, hogy az ország területének 70 %-a intenzíven művelhető, illetve 18%-át pedig erdő fedi. Környezet terhelése az európai országoké alatt marad, de a termelés lehetőségei így sincsenek kihasználva. A szántóterület 44,8%-os aránya (4 millió 173 ezer hektár) az európai országok közül Dánia után a második legnagyobb. (KSH, 2023)

Az elmúlt 10 évben számtalan hatás érte a magyar mezőgazdaságot, és habár az elmondható, hogy az ágazat termelékenysége a két és félszeresére növekedett, uniós szinten még mindig bőven vannak elmaradásaink... - derül ki a *Nemzeti Agrárgazdasági Kamara (NAK)* „Erősödő agrár- és élelmiszergazdaság, jólétében gyarapodó vidék” című kiadványából.

A magyar agráriumot is váratlan helyzetbe hozta az elmúlt évek rendkívül szárazzá váló időjárása, aminek következtében az ország területének körülbelül 90%-a aszályal érintetté vált, a koronavírus-járvány és az orosz-ukrán háború is addig nem látott nehézségekkel ismertetett meg minket, és nem utolsósorban az energiaárak jelentős emelkedésével is meg kellett küzdenünk. A vízhiány és az aszályos időszakok egyre gyakoribb előfordulása pedig súlyos veszélyekkel fenyegetik a mezőgazdaság működését. (NAK honlapja)

2.3 Mezőgazdasági ágazatban működő vállalkozási formák

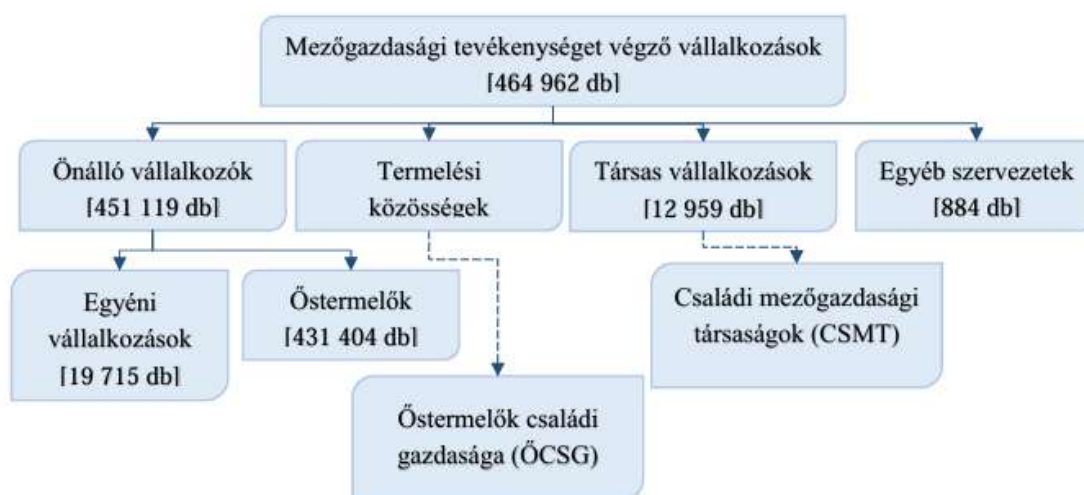
A Központi Statisztikai Hivatal 2023-as adatai alapján a mezőgazdasági tevékenységet végző társas vállalkozások és az egyéb gazdasági szervezetek száma elenyésző, mindösszesen kb. 3 százalékát teszik ki a mezőgazdasági vállalkozásoknak. A fennmaradó 97 százalékot az egyéni gazdaságok képviselik. (2. ábra) A mezőgazdasági termelésben, a legjelentősebb számban az egyéni gazdaságokon belül az őstermelők vannak jelen.

2.3.1 Klasszikus társas vállalkozási formák

Mezőgazdasági tevékenységet folytathatnak korlátolt felelősségű társaságok, részvénytársaságok, betéti társaságok és pl. szövetkezetek is. A mezőgazdasági ágazatban tevékenykedő vállalkozások között elenyésző arányt képviselnek, ami nincs 3%. Legnagyobb

arányban a társas vállalkozások között a korlátolt felelősségű társaságok vannak, akik a fő TEAOR adatok alapján mezőgazdasági ágazatban tevékenykednek.

Az ilyen típusú vállalkozások alapítása történhet egyszerűsített eljárással Zrt., Kft. és Bt. esetében, illetve hagyományos eljárással. Az alapítás költségekkel is jár (pl. ügyvédi díj), illetve tovább tart a kötelező elemek miatt (pl. alapító okirat, társasági szerződés, cégbejegyzés), mint az egyéni vállalkozói vagy őstermelői jogviszony/registrláció létrehozása. Az alapító okirat, társasági szerződés tartalmazza a vállalkozás, a tagok alapadatait, a vezető tisztségviselő/k megnevezését, a társaság tevékenységi körét/köreit stb... A cégjegyzékbe történő bejegyzés kérelemre történik, amelyet csak ügyvédi úton lehet intézni egyablakos rendszerben és a kérelemhez pedig a választott cégforma szerinti mellékleteket kell csatolni. A társas vállalkozási formák alapításával kapcsolatosan így elmondható, hogy sokkal bonyolultabb, és költségesebb a mezőgazdasági tevékenységet végzők számára, amely csak akkor lehet előnyös, ha a bevételi korlát keretei nem elegendőek számukra.

2. ábra: A mezőgazdasági őstermelők elhelyezkedése az agrárszektorban (2022).

Forrás: [pál_bettina_2022máj_publikus.pdf \(uni-pannon.hu\)](#)

A Központi Statisztikai Hivatal 2022. februári havi adatai alapján, amely az 2. ábrán jól látható, a Magyarországon működő kb. 1 337 ezer önálló vállalkozásból több mint 451 ezer vállalkozás a mezőgazdasági ágazatban tevékenykedik.

A KSH 2023. év végi adatai a 3. ábrán láthatóak, ahol hazánkban tevékenykedő társas vállalkozások száma 13.572 db, amely 4,6 %-os emelkedés 2022. évhez képest. A társas vállalkozások 73 %-a Korlátolt Felelősségű Társaság, 11%-a Betéti Társaság, 2,5 %-a Részvény Társaság és 13,5 %-a egyéb társas vállalkozás, szövetkezet.

3. ábra: A mezőgazdasági őstermelők elhelyezkedése az agrárszektorban (2023).
Forrás: KSH tájékoztatói adatbázisának mezőgazdasági vállalkozásokról szóló adatai alapján szerkesztve.

2.3.2 Egyéni vállalkozók

Az egyik legelterjedtebb vállalkozási forma a magánszemélyek körében vállalkozási tevékenységhez az egyéni vállalkozás. Az egyéni vállalkozás a társas vállalkozásokhoz képest egy egyszerűbb működési formát jelent. Az egyéni vállalkozó több tevékenységet is folytathat, amit akár több telephelyen, illetve fióktelepen is végezhet.

Az egyéni vállalkozás elindítása egyszerű. 2020. július 1-től online intézhető a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (NAV) által kezelt és működtetett Webes Ügysegéd felületen. Itt lehet intézni többek között a tevékenység elkezdését, megszüntetését, szüneteltetés megkezdését, szüneteltetés utáni újakezdést, adatváltozásokat. Viszont ezen a felületen nem lehet intézni az adózással kapcsolatos adatok változását, illetve a tevékenység özvegyi, örökösi jogon történő elkezdését.⁶ Az egyéni vállalkozó gazdasági döntéseit saját maga hozza meg, így a döntési folyamat gyors, de hátránya a vállalkozói létnek, hogy a felelőssége korlátlan, tehát teljes vagyonával felelhet az esetleges hibás döntése miatt. Egyéni vállalkozó tevékenysége mellett őstermelői tevékenységet is folytathat, viszont egyéni vállalkozóként nem folytathatja a nyilvántartásban szereplő őstermelői tevékenységeket. Az egyéni vállalkozó főszabályként

⁶ Egyéni vállalkozói ügyintézés, megtekintve: 2024.04.20., Forrás: [Egyéni vállalkozói ügyintézés - Nemzeti Adó- és Vámhivatal \(gov.hu\)](https://www.nav.hu)

olyan tevékenységeket végezhet, amelyek képesítéshez nem kötöttek. Képesítéshez kötött tevékenységet az egyéni vállalkozó csak akkor folytathat, ha a jogszabályokban meghatározott képesítési követelményeknek saját maga vagy alkalmazottja megfelel.⁷

Az egyéni vállalkozók adózása alapvetően háromféle formában lehetséges:

- 1.) Kisadózó vállalkozások tételes adója, azaz KATA, 2.) Vállalkozói jövedelem szerinti adózás, 3.) Átalányadózás.

2.3.3 Mezőgazdasági őstermelők

A személyi jövedelemadó **2020. évi CXXIII. törvény** rendelkezése⁸ értelmében 2021. január 01-től a mezőgazdasági tevékenység folytatása az alábbi működési formákban történhet: mezőgazdasági őstermelő (ÖT), őstermelők családi gazdasága (ÖCSG), családi mezőgazdasági társaság (CSMT).

Az **1995. évi CXVII. törvény a személyi jövedelemadóról** (továbbiakban Szja) rendelkezései szerint mezőgazdasági őstermelőnek az a 16. életévét betöltött, őstermelői igazolvánnyal rendelkező személy minősül, aki belföldön lévő saját gazdaságában a Szja törvény 6. számú melléklete szerinti tevékenységet végez, és ezen tevékenysége tekintetében nem egyéni vállalkozó magánszemély.

Ahhoz, hogy az őstermelői jogviszony létrejöjjön, a magánszemélynek kérelmet kell benyújtania. Az Agrárkamarához benyújtandó őstermelői nyilvántartásba vételi kérelemnek tartalmaznia kell az őstermelő adatait, az őstermelői tevékenység végzésének helyét, az őstermelői tevékenység adatait, illetve nyilatkozni kell az őstermelőkre vonatkozó feltételeknek való megfelelésről. Továbbá azt is jelölni kell, hogy az őstermelő az őstermelők családi gazdasága tagjaként végzi-e tevékenységét, vagy sem.⁹

Mezőgazdasági őstermelőként őstermelői tevékenység a nyilvántartásba vételt követően végezhető. ¹⁰**Az őstermelőt kérelemre a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara (NAK) veszi**

⁷ 2009. évi CXV. törvény - az egyéni vállalkozóról és az egyéni cégről

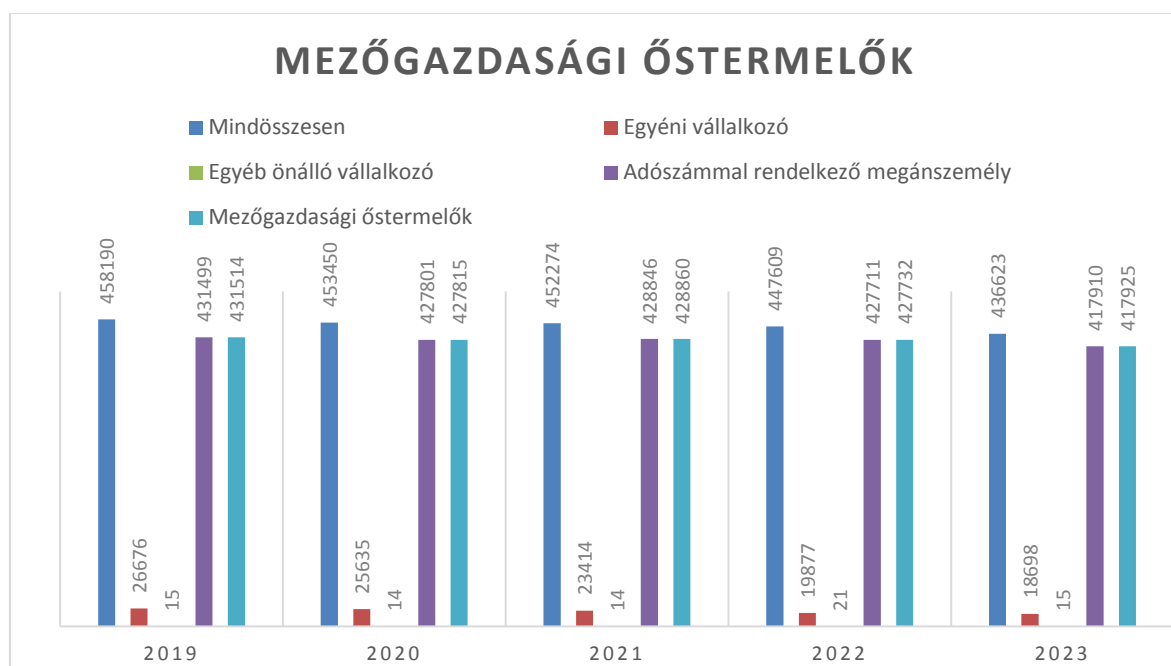
⁸ 2020. évi CXXIII. törvény - a családi gazdaságokról (a továbbiakban: Csgtv.)

⁹ Nemzeti Agrárgazdasági Kamara: Családi gazdaságok reformja. Megtekintve: 2024. 03. 16. Hozzáférés: <https://www.nak.hu/csg/ostermelo>

¹⁰ NAV 06. számú információs füzet- megtekintés 2024.03.11. - https://nav.gov.hu/ugyfeliranytu/nezen-utana/inf_fuz/informacios-fuzetek---2024

nyilvántartásba. A mezőgazdasági őstermelőkről, a bejelentkezésről, nyilvántartásról, adataik kezeléséről részletesen a **NAK** honlapján tájékozódhatunk.¹¹

Az őstermelői státusz a mezőgazdasági igazgatási szerv, a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (NÉBIH) honlapján elérhető közhiteles őstermelői nyilvántartásból kérdezhető le:¹² Az őstermelő által végzett tevékenységek körét ezen nyilvántartás tartalmazza. **A nyilvántartásban szereplő őstermelői tevékenységeket a magánszemély egyéni vállalkozóként nem végezheti.**

4. ábra: Mezőgazdasági őstermelők számának alakulása 2019-2023.

Forrás: szekunder kutatás alapján szerkesztve

Az őstermelői nyilvántartásban nem szereplő tevékenység egyéni vállalkozóként végezhető. Mi minősül őstermelői tevékenységnek: a NAK feladatkörébe tartozik azoknak a tevékenységeknek a meghatározása, amelyek őstermelői tevékenységnek számítanak.

Két fő ága van: a mező- és erdőgazdasági tevékenység, továbbá a kiegészítő tevékenység.

A mező- és erdőgazdasági tevékenység körébe tartozik a növénytermesztés, az állattenyésztés, a halgazdálkodás, az állattartás, a kertészet, a szaporítóanyag-termesztés, az erdőgazdálkodás, a vadgazdálkodás, valamint *kiegészítő tevékenységgel vegyes gazdálkodás*

¹¹ NAK honlap – megtekintés 2024.03.10. - <https://www.nak.hu/hatosagi-szakmai-ugyek/ostermelo>

¹² NÉBIH honlapja – megtekintés 2024.03.11. - <https://portal.nebih.gov.hu/ostermelo-kereso>

¹³(e tevékenységből keletkező bevétel nem haladhatja meg a mező- és erdőgazdálkodásból származó bevételt, illetve nem haladhatja meg a kistermelői rendeletben meghatározott mennyiséget.

A kiegészítő őstermelői tevékenységként végezhető tevékenységek többek között a falusi és agroturizmus (vendégasztal), a takarmány-előállítás, a fűrészáru-feldolgozás, a bioüzemanyag-előállítás, a dohányfeldolgozás, az élelmiszer előállítása mezőgazdasági termékekből, a mező- és erdőgazdasági szolgáltatás, valamint a mező- és erdőgazdasági tevékenység során keletkezett melléktermékek, növényi és állati eredetű hulladék hasznosítása, nem élelmiszercélú feldolgozása.

A mezőgazdasági őstermelő kiegészítő őstermelői tevékenységből származó éves bevétele nem haladhatja meg az őstermelői tevékenységből származó éves bevételének negyedét.

Ha a kiegészítő őstermelői tevékenységből származó éves bevétele meghaladja a teljes őstermelői tevékenységből származó éves bevétele negyedét, akkor a kiegészítő őstermelői tevékenység teljes bevétele nem minősül őstermelői tevékenységből származó bevételnek, és nem folytathat kiegészítő őstermelői tevékenységet mezőgazdasági őstermelőként.

Ha az őstermelő több kiegészítő őstermelői tevékenységet végez, akkor ezeknek a bevételeknek az összege nem haladhatja meg az éves őstermelői bevétel negyedét.

Őstermelők Családi gazdasága (ÖCSG)

Az **őstermelők családi gazdasága**¹⁴ gazdálkodási formát is sok mezőgazdasági termelő választja, mivel rengeteg előnnyel jár. Ilyenek pl. a csapatmunka, közösségformálás, hagyományörzés, helyi kapcsolatok szélesítése, rugalmasság, stabilitás, önellátás...

Ez a gazdálkodási forma olyan önálló jogalanyisággal és a tagok vagyonától elkülönült vagyonnal nem rendelkező, legalább két, egymással hozzátartozói láncolatban álló mezőgazdasági őstermelő tag által létrehozott termelési közösség, amelynek keretein belül a

¹³ Csgtv. 2. § e) pont és Földforgalmi tv. 5. § 18. pont

¹⁴ Csgtv. 6. §(1)-(3) bekezdései

mezőgazdasági őstermelők az őstermelői tevékenységüket saját gazdaságukban¹⁵ közösen, valamennyi tag személyes közreműködésén alapulva, összehangoltan végzik.

Az őstermelők családi gazdaságára és tagjaira a Csgtv.-ben nem szabályozott kérdésekben a Polgári Törvénykönyv polgári jogi társasági szerződésre vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni.

Egy mezőgazdasági őstermelő egyidejűleg csak egy őstermelők családi gazdaságának lehet tagja.

5. ábra: Családi gazdaságok reformja 2021.01.01-től

Forrás: NAK honlap, Családi gazdaság. Elérhetőség: <https://www.nak.hu/csg>

Az őstermelők családi gazdasága szintén a NAK általi nyilvántartásba vétellel jön létre. A nyilvántartásba vétel kérelmezésekor csatolni kell a hozzátartozói státuszról szóló igazolásokat és az őstermelők családi gazdaságát alapító szerződést. Az őstermelők családi gazdaságának képviselője a nyilvántartásba vétellel válik jogosulttá a gazdaság képviseletére. 2022. január 1-től viszont már csak a tagok általi meghatalmazás esetén szerezhethet jogokat és vállalhat kötelezettségeket.

Családi Mezőgazdasági Társaság (CSMT)

A **családi mezőgazdasági társaság (CSMT)**¹⁶ a fenti két működési kategória mellett egy **minősítés**, amelynek megszerzése egy már működő, cégbíróság által bejegyzett gazdasági társaságok, erdőbirtokossági társulatok és szövetkezetek számára lehetséges. A minősítést az

¹⁵ Csgtv. 2. § h) pont

¹⁶ Csgtv. 14. §(1)-(4) bekezdései

Agrárkamara végzi szintén kérelem alapján és ez az eljárás nem igényel cégbíróági eljárást, azaz az ügyintézés illeték és díjmentes.

A minősítés megszerzéséhez a következő feltételeknek kell megfelelni: cégbíróság által nyilvántartott, legalább két tagja van, tagjai egymással hozzátartozói láncolatban állnak, valamint kizárólag mező-, erdőgazdasági és kiegészítő tevékenységet folytat. Egy személy egyidejűleg csak egy családi mezőgazdasági társaságban lehet tag, jogi személy pedig a családi mezőgazdasági társaságnak – a saját üzletrész vagy a saját részvény megszerzésének kivételével – nem lehet tagja.

A CSMT minőséget a nyilvántartásba történő bejegyzés napjától lehet használni.

A gazdaság többi szereplőjéhez hasonlóan a mezőgazdasági termelők is folyamatosan kockázatok között kénytelenek tevékenységüket folytatni. A természeti és klimatikus jelenségek, az adott termelési folyamat biológiai sajátosságai, a piac kereslet-kínálati viszonyai, továbbá a termelés finanszírozási háttere mind jó példák a kockázatok lehetséges típusaira, forrásaira. Napjainkban a természeti és időjárási jelenségek, illetve a gazdasági környezet egyaránt egyre kiszámíthatatlanabbak, még nehezebb helyzetbe hozva ezzel a mezőgazdasági termelőket. Éppen ezért a siker érdekében a termelőknek alkalmazkodniuk kell a megváltozott viszonyokhoz, melyben fontos szerep jut a tevékenységüknek, adottságaiknak megfelelő kockázatkezelési eszközöknek és kockázatcsökkentő módszereknek.

A helyes kockázatkezelési gyakorlat nagyban hozzájárul a mezőgazdasági termelés sikerességéhez.

2.4 Mezőgazdasági őstermelők helye, szerepe a mezőgazdasági ágazatban

Európában ismeretlen hazai sajátosság, az őstermelő fogalma. Olyan gazdálkodókat foglal magába ez a fogalom, akiknek célja természetes környezetben megtermelt, minőségi termékek előállítása, értékesítési céllal. Ők azok akik enni és inni adnak a lakosságnak. Ez a termelési mód nagyon előnyös abból a szempontból, hogy a termelőtől a vásárlóig tartó út nagyon rövid. Így a tárolás, és a szállítási idő sem kívánja meg a termékek vegyszerezését,

tartósító szerek alkalmazását. Azaz nincs szükség köztes szereplőkre, illetve egyéb költségek megfizetésére.¹⁷

2.4.1 Jogszabályozási háttér fontosabb változásai 2021.01.01-től

Már 2018-tól az Agrárkamara kezdeményezte az őstermelői rendszer felülvizsgálatát, modernizálását, adminisztrációs terheinek csökkentését és nem utolsósorban ezen termelők kedvezményes adózásának kialakítását. A több éves egyeztetést követően az Országgyűlés 2020. november végén fogadta el a családi gazdaságokról szóló, 2020. évi CXXIII. törvényt. A Családi Gazdaságokról szóló törvény 2021. január 1-én lépett hatályba és elsődleges célja, hogy az agrárgazdaságban résztvevő családok megválaszthassák működési formájukat a méretük figyelembevételével. A törvény rendezi a családi gazdaságok jogállását, megkönnyíteni igyekszik működési, adózási feltételeiket és csökkenti a rájuk nehezedő adminisztrációs terhet (Közös Agrárpolitika 2023–2027, Nemzeti Stratégiai Terv)¹⁸.

Adminisztrációs könnyítés: az őstermelőket 2021. január 1-től, hogy a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (továbbiakban: NÉBIH) által üzemeltetett élelmiszer-felügyeleti információs rendszerben (FELIR) tartják nyilván. Ezzel az új rendszerrel a mezőgazdasági őstermelők azonosítására szolgáló őstermelői igazolvány elvesztette létjogosultságát helyette a FELIR kódszám szolgál azonosításra (FELIR adatbázisban szereplők egyedi azonosítója, amelynek felépítése két betű és hét szám, pl.: XY1234567). A NÉBIH az őstermelő kereső felületén egy új funkciót is biztosít, ahonnan letölthető és ki is nyomtatható egy poszter, ami QR kóddal is ellátott, és minden adatot tartalmaz, amit értékesítéskor ki kell helyeznie az őstermelőnek. Ezzel szeretnék megelőzni, hogy hatósági ellenőrzéskor ne bírságozzák meg a gazdálkodót.

Fontos változás még 2021. január 01-től, hogy az őstermelő már nem köteles személyesen értékesíteni, képviselőjeként közeli hozzátartozója vagy alkalmazottja is eljárhat. Mivel az őstermelői igazolvány megszűnt, így vele együtt az éves érvényesítés is megszűnt legkésőbb adott év március 20-ig. A tevékenység végzéséhez kapcsolódóan egy úgynevezett értékesítési

¹⁷ Mezőgazdasági őstermelők, Infojegyzet, megtekintés: 2024.03.16., chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://www.parlament.hu/documents/10181/64399821/Infojegyzet_2023_12_mezogazdasagi_ostermelok.pdf/2f51a10a-975c-bbce-d1d9-2c926552e479?t=1682673505143

¹⁸ https://www.parlament.hu/documents/10181/64399821/Infojegyzet_2023_12_mezogazdasagi_ostermelok.pdf/2f51a10a-975c-bbce-d1d9-2c926552e479?t=1682673505143 megtekintés 2024.03.16.

betétlap (6. ábra) is tartozott, amivel jogosulttá vált a kedvezményes adózásra. 2021. január 1-jét követően is választhatja ezt a formát a bevételei vezetésére, de már nem kötelező elem, használhat mást is, mint pl. pénztárkönyvet, naplófőkönyvet, bevételi és költségnyilvántartást. Az őstermelők számára nyújtott kedvezmények hatása a törvény 2021. januári hatálybalépését követően rövid időn belül megfigyelhetővé vált. Amíg 2021. január 01-ig hazánkban 290 ezer őstermelőt tartott nyilván az Agrárkamara, addig alig négy hónappal a törvény hatályba lépését követően az őstermelők száma már 402 ezerre nőtt (Szedlák, 2022).¹⁹

Értékesítési betétlap az őstermelő számára

.....adóévi

Értékesítési betétlap sor- és lapszáma: 20__/1.

Név: FELIR-azonosító:

Adóazonosító-jel: Adószám:

Sor-szám	Dátum	Vásárlást igazoló bizonylat száma	Értékesített őstermelői termék/nyújtott szolgáltatás megnevezése	Őstermelői termék/nyújtott szolgáltatás eladásáért járó összeg Ft-ban, amelyet			Bejegyzést rögzítő	
				a) mező-, erdőgazdasági tevékenységből, illetve tevékenységgel előállított termék feldolgozásából származik	b) kiegészítő tevékenységből származik	c) szja-tv. 1. számú melléklet 4.45. pontjában felsorolt méhészeti termékek értékesítéséből származik	Őstermelő aláírása	Kifizető aláírása
Átvétel								

1. Az űkés adatattalomból függően bővíthető.
2. Az őstermelői nyilvántartásba felvett mező-, erdőgazdasági tevékenységgel előállított termék feldolgozásának minősül, ha az a saját gazdaságban előállított alapanyag felhasználásával történik, és nem haladja meg a köztermelői élelmiszer-termelésről, előállításról és értékesítésről szóló rendeletben meghatározott mennyiséget.

6. ábra Értékesítési betétlap 2021.01.01-től

Forrás: <https://www.nak.hu/hatosagi-szakmai-ugyek/ertekezesi-betetlapok-letoltese>

Az őstermelők és őstermelők családi gazdasága kapcsán 2023. évben megnyílt az elektronikus ügyintézés lehetősége. Ezzel már nemcsak személyesen a Kamara ügyfélszolgálatain és postai úton intézhetőek az őstermelői és őstermelők családi gazdasága nyilvántartásával kapcsolatos ügyek, hanem elektronikus úton, ügyfélkapun keresztül is.

Az Agrárkamara és a NÉBIH közösen alakított ki egy elektronikus ügyintézési felületet, ahol az őstermelők és őstermelők családi gazdaságának nyilvántartásba vételére, a nyilvántartásban már szereplő gazdálkodók adatainak módosítására, vagy a nyilvántartásból történő törlésre is van lehetőség.

¹⁹ <https://www.agrarszektor.hu/agrarpenzek/20220510/sokan-nem-ismerik-a-szabalyokat-csak-igy-lehetsz-ma-ostermelo-magyarorszagon-37727#>

A felsorolt ügytípusokhoz tartozó elektronikus kérelmek elérhetőek a NAK honlapjáról az E-Ügyintézés csempe használatával. Itt kiválasztható az „*Östermelői/ŐCSG nyilvántartással kapcsolatos ügyek*” menüpont. A rendszer az ügytípus kiválasztását követően automatikusan a NÉBIH Ügyműködéséhez navigál, ahol a „*Tovább az e-ügyintézéshez*” linkre kattintva elérhetővé válik az Ügyfélkapus bejelentkezés. Beazonosítást követően NÉBIH Ügyműködés linkhez jutunk, ahol az E-Ügyintézés menüpont kiválasztását követően tudunk östermelői vagy ŐCSG ügyet intézni.²⁰

7. ábra: NAK honlap - E-Ügyintézés gombra kattintással kiválasztható az „*Östermelői/ŐCSG nyilvántartással kapcsolatos ügyek*” ügytípus

Az Európai Unió és Magyarország is többféle támogatást nyújt a mezőgazdasági ágazat szereplőinek. A támogatások célja egyrészt, hogy a mezőgazdasági tevékenységből élő gazdálkodók megélhetését segítsék, így elősegítve, hogy munkahelyteremtést tegyenek lehetővé. Másrészt tudják a termelékenységüket növelni a támogatások segítségével, aminek segítségével megfizethető áron tudják tartani az élelmiszerek árát.

A támogatások lehetnek jövedelemtámogatások, piactámogatások és vidékfejlesztési támogatások. A jövedelemtámogatások célja, hogy növelje a létbiztonságot, jövedelmezőbbé tegye a mezőgazdasági gazdálkodókat, hogy elősegítse a biztonságos, egészséges, megfizethető termékek előállítását, illetve kompenzálja a termelőket a közjavakkal kapcsolatos munkájukért. A piactámogatások célja, a stabilitás megőrzése, kompenzáció

²⁰ NAK.hu/kamarai hírek/országos hírek Megtekintés: 2024.03.17.

nyújtása a piaci ingadozásokkal szemben, továbbá segítsék a gazdálkodókat a piac feltételeihez alkalmazkodni, fent tudják tartani, javítani versenyképességüket. A vidékfejlesztési támogatások fő célja kiegyensúlyozott fejlődés elősegítése a vidéki gazdaságok által,²¹

Az őstermelők számára az egységes területalapú támogatások a legjelentősebb támogatások, és a vidékfejlesztési programban meghatározott támogatások. A mezőgazdasági és vidékfejlesztési programba tartozó támogatások a tanyák infrastruktúrájának fejlesztési támogatása, a mezőgazdasági biztosítás díjához nyújtott támogatás, a mezőgazdasági öntözésfejlesztési és vízfelhasználás hatékonyságát javító beruházások fejlesztésének támogatása, illetve ide tartoznak a káreseménnyel kapcsolatos kompenzációs kifizetések. Elérhetőek számukra a különféle állattenyésztéssel, állatjóléttel, növénytermesztéssel, növényvédelemmel kapcsolatos támogatások is. Igényelhető kifejezetten az újonnan alakuló, fiatal őstermelőknek nyújtott támogatás is, hogy így ösztönözzék saját gazdaság alapítására a fiatal termelőket.²²(MÁK: Mezőgazdaság és vidékfejlesztés: Támogatások listája)

Mindezen támogatásokon túlmenően a pénzintézeteknél is található beruházásokhoz, fejlesztésekhez felvehető kedvező kamatozású hitelkonstrukció mezőgazdasági vállalkozások részére.

2.5 Az őstermelői tevékenység adóztatásának lehetőségei

A mezőgazdasági őstermelő az szja törvény rendelkezései alapján a bevételből kiindulva állapíthatja meg, hogy a tevékenységből származó jövedelme önálló tevékenységből származó jövedelemként adóköteles-e.

Őstermelői bevételnek számít minden mező- és erdőgazdálkodási tevékenységből származó bevétel, valamint a kiegészítő tevékenységből származó bevétel is, amennyiben az nem haladja meg az őstermelői tevékenységből származó éves bevétel 25%-át.

Bevételnként nem kell figyelembe venni a mezőgazdasági őstermelő által e tevékenységével összefüggésben kapott támogatás összegét.²³

²¹ Közérthetően a jövedelemtámogatásról, Piaci intézkedések ismertetése, Vidékfejlesztés, a vidéki térségek támogatása. Megtekintés dátuma:2024.03.17. Hozzáférés: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy_hu

²² Mezőgazdaság és vidékfejlesztés: Támogatások listája. Megtekintés dátuma: 2024.03.17. Hozzáférés: <https://www.mvh.allamkincstar.gov.hu/tamogatások>

²³ Szja tv. 7. § (3) bekezdés

A mezőgazdasági őstermelő háromféle módszerrel, **az átalányadózással, a tételes költségelszámolással és 10 százalékos költséghányad** alkalmazásával állapíthatja meg a jövedelemét.

2024	Átalányadózás	Tételes költségelszámolás	10%-os költséghányad
Bevételi értékhatár $\leq 1.600.800$ Ft	nem kell jövedelmet számolni	nem kell jövedelmet számolni	nem kell jövedelmet számolni
$1.600.800$ Ft < éves bevétel $\leq 16.008.000$ Ft	jövedelmet kell számolni, de nem kell adót fizetni	a bevételből	a bevételből
$16.008.000$ Ft < éves bevétel $\leq 32.016.000$ Ft	jövedelmet kell számolni, az éves minimálbér felét meghaladó jövedelem után kell adót fizetni	elszámolható költségek alapján megállapított jövedelem után kell adót fizetni	levonható 10 százalékos költséghányad alapján megállapított jövedelem után kell adót fizetni
$32.016.000$ Ft < éves bevétel	átalányadózás nem választható		

1. táblázat: Az egyes jövedelemszámítási módszerek fő jellemzői 2024-ben

Forrás: információs füzetek-2024/06.-A mezőgazdasági őstermelők adózása. 2024.02.27.

A mezőgazdasági őstermelőnek a fenti három módszertől függetlenül nem kell jövedelmet megállapítania és bevallania, ha az őstermelői tevékenységből származó bevétele **az adóévben nem haladja meg az éves minimálbér²⁴ felét, azaz 1 600 800 forintot²⁵.**

Ha a bevétel ezt meghaladja, a mezőgazdasági őstermelő a teljes bevételt figyelembe véve köteles a jövedelmét meghatározni.

Jövedelemszámítási módtól függetlenül negyedévente kell az őstermelőnek megállapítani az adóelőleg-alapját. Ha az őstermelő bevétele nem haladja meg az adóévben az éves minimálbér

²⁴ Az Szja tv. 3. § 84. pontja alapján az éves minimálbér az év első napján érvényes kötelező legkisebb munkabér havi összegének tizenkétszerese. A havi minimálbér összege 2024. január 1-jén 266 800 forint.

²⁵ Szja tv. 23. §.

felét, azaz 2024-ben 1,6 millió forintot, akkor az őstermelőnek nem kell jövedelmet megállapítania és bevallania. Amennyiben a bevétel meghaladja ezt az értékhatárt, úgy csak az értékhatár feletti rész után kell megfizetni az adóelőleget.²⁶

2.5.1 Átalányadózás

Mezőgazdasági őstermelő a jövedelemszámítás szempontjából akkor élhet átalányadózással, ha az éves bevétele az éves minimálbér tízszeresét, azaz 2024-ben a 32.016.000 forintot nem éri el. Ha az őstermelő bevétele az adóév folyamán meghaladja az éves minimálbér tízszeresét, akkor nem élhet az átalányadózással. Nyilatkozatot akkor kell tenni, ha más jövedelemszámítási módszer alkalmazását választja.

Jövedelmet az átalányadózó őstermelő a bevételből a 90 százalékos költségányad levonásával állapítja meg. Adómentes az átalányadózó őstermelő őstermelői tevékenységéből származó jövedelme, ha az adóévi bevétele nem haladja meg az éves minimálbér felét, azaz 2024-ben az 1.600.800 forintot. Ezt a jövedelmet nem kell bevallania.

A továbbiak alapján (1. táblázat) tehát 16.008.000 forintig az őstermelő bevétele adómentes marad, viszont az éves bevételét és az így megállapított jövedelmét az adómentességtől függetlenül be kell vallania.

2024-ben ha az őstermelői tevékenység éves bevétele 16.008.000 forint és 32.016.000 forint között alakul és így már nem adómentes, jövedelmet kell számolni. Ilyen jövedelem esetén, amely meghaladja az adómentesség értékhatárát, az összevont adóalap csökkenthető az adóalap kedvezményekkel, és az így meghatározott korrigált adóalap után kell számolni a 15% mértékű adó összegét. A megállapított összeget kell adóelőlegként minden negyedévet követő hónap 12-ig megfizetnie az őstermelőnek.

Az átalányadózást választók nem érvényesíthetik a 100 ezer forintos őstermelői adókedvezményt

²⁶ NAV: Mezőgazdasági őstermelő adózása, 06. Információs füzet [elektronikus dok.]. 2024. Letöltés dátuma: 2024. 03. 31. Hozzáférés: https://nav.gov.hu/ugyfeliranytu/nezzen-utana/inf_fuz/2024

Éves bevétel	1 000 000 Ft	10 000 000 Ft	20 000 000 Ft
Jövedelem-számítás	nem kell jövedelmet számolni	$10\,000\,000 \cdot 0,1 = 1\,000\,000$ Ft	$20\,000\,000 \cdot 0,1 = 2\,000\,000$ Ft
Adóelőleg-fizetési kötelezettség	nincs	nincs	$(2\,000\,000 - 1\,600\,800) \cdot 15\% = 59\,880$ Ft
Adóbevallási kötelezettség	nincs	van	van

2. táblázat: Átalányadózás éves bevétel alapján

Forrás: információs füzetek-2024/06.-A mezőgazdasági őstermelők adózása. 2024.02.27.

Ha a mezőgazdasági őstermelő az éves személyi jövedelemadó-bevallás (SZJA) benyújtására kötelezett, akkor az SZJA bevallás 12-01-es lap A) blokkjában tud nyilatkozni arról, hogy a következő évre nem választ átalányadózást. Ezt 2024. május 21-ig a Nemzeti Adó- és Vámhivatal által készített adóbevallási tervezet kiegészítésével, vagy az önállóan beadott 2353-as bevallásával teheti meg. Ha nem keletkezik bevallási kötelezettséget elérő bevétele, akkor a bevallási határidőig nyilatkozhat erről a „T101”nyomtatvány kitöltésével.²⁷ Évente meg kell ismételni a nyilatkozatot, ha nem szeretne a következő adóévben sem átalányadózást választani.

Itt érdemes megemlíteni az őstermelők családi gazdasága adózását: a családi gazdaság tagjai az átalányadózást abban az esetben alkalmazhatják, ha a családi őstermelői tevékenység keretében végzett őstermelői tevékenység bevétele az adóévben nem haladja meg a tagok (ideértve a képviselőt is) adóév utolsó napja szerinti létszáma és az éves minimálbér tízszerese szorzatának összegét, de legfeljebb az éves minimálbér negyvenszeresét, azaz 2024-ben 128 064 000 forintot.²⁸

Kapcsolódó nyilvántartások

A mezőgazdasági őstermelőnek alapnyilvántartást kell vezetnie, amely lehet a bevételi és költségnyilvántartás, a pénztárkönyv, a naplófőkönyv valamint a bevételi nyilvántartás, továbbá az értékesítési betétlap.

A magánszemély adóévenként határozza meg az alapnyilvántartás típusát, és az adóévben ezt a választását saját elhatározásból sem módosíthatja.

²⁷ Szja tv. 8. számú melléklet 1. pont

²⁸ Szja tv. 3. §.

A mezőgazdasági őstermelő az alapnyilvántartás vezetésének kötelezettségét – választása szerint – értékesítési betétlap vezetésével teljesítheti, ha az adóévben egyébként bevételi nyilvántartás vezetésére lenne jogosult.²⁹ Az értékesítési betétlapra a mezőgazdasági őstermelő vagy helyette a kifizető jegyezhet be adatot.

Negyedévenként a mezőgazdasági őstermelő a negyedév utolsó napjára összesíti minden olyan a negyedévben megszerzett, őstermelői tevékenységből származó bevételét, amely nem kifizetőtől származik, vagy amelynek kifizetésekor, juttatásakor nyilatkozott a kifizetőnek, hogy a bevételt maga jegyzi fel az értékesítési betétlapra.

A mezőgazdasági őstermelő az elszámolásnál készített feljegyzést a bizonylatmegőrzésre vonatkozó szabályok szerint megőrzi.³⁰

Az őstermelők családi gazdasága tagjainak a bevételekről és a költségekről elegendő egy nyilvántartást vezetni, de adókötelezettségüknek külön-külön tesznek eleget.³¹

2.5.2 Tételes költségelszámolás

Ha a mezőgazdasági őstermelő úgy döntött, hogy nem átalányadózást alkalmaz, akkor jövedelmét kétféle módszerrel állapíthatja meg, amelyből a tételes költségelszámolás a statisztikailag 99 %-ban alkalmazott adózási mód.

Tételes költségelszámolás esetén a mezőgazdasági őstermelő a jövedelem megállapításához a bevételből le kell vonnia a kizárólag a mezőgazdasági tevékenység folytatása, bevétel megszerzése érdekében ténylegesen felmerült, elszámolható költségeit és a bevételt csökkentő kedvezményeket. Nem tartozik az őstermelő bevételei közé az őstermelői tevékenységével összefüggésben kapott támogatás összege.

Költségként csak a megfelelően igazolt, bizonylatolt kiadás számolható el. A mezőgazdasági őstermelő költségeit az Szja tv. 3. számú mellékletében foglaltak szerint érvényesítheti bevételével szemben.

Tételes költségelszámolás esetén bevételt csökkentő kedvezményként figyelembe vehető többek között a kitermelt vagy lábon álló faállomány értékesítéséből származó bevétel esetén azzal az összeggel, amelyet az őstermelő az erdő felújítása költségei fedezésére egy

²⁹ Az Szja tv. 5. számú melléklet I/5. 5.2. alpontja tartalmazza a bevételi nyilvántartás minimális tartalmi elemeit.

³⁰ Szja tv. 5. számú melléklet I/6. pont.

³¹ Szja tv. 6. számú melléklet.

elkülönített számlára befizetett. Bizonyos esetekben a minimálbér összege vagy annak 24 %-a (pl. 50 %-ban megváltozott munkaképességű alkalmazott, duális képzés alapján), illetve kategorizált foglalkoztatottak esetében a szociális hozzájárulási adó összege (pl. munkanélküli személy).³²

Jellemző költség többek között, az alkalmazottaknak fizetett bérek, az értékcsökkenési leírás összege, bérleti díjak, rezsiköltségek, a szociális hozzájárulási adó, biztosítási díjak...stb. Amennyiben a bevétel összegét az igazolt, szabályszerű költségek összege meghaladja, az így keletkező veszteséget az őstermelő a megelőző 2 év, vagy a következő 5 év jövedelmével szemben el tudja számolni.³³ Az előző két év jövedelmével szemben 30% veszteség számolható el, ha az elhatárolt veszteség nélkül számított őstermelésből származó jövedelem 50 százalékaig vesszük figyelembe a korábbi évek veszteségeit.³⁴

Az összevont adóalap csökkenthető az adóalap-kedvezményekkel, illetve tételes költségelszámolást alkalmazó őstermelők esetében őstermelői adókedvezmény is érvényesíthető, melynek összege legfeljebb 100 000 forint.³⁵ Az így érvényesített adókedvezmény az állami támogatásokra vonatkozó rendelkezések alkalmazásában az adóévben igénybe vett mezőgazdasági csekély összegű (de minimis) támogatásnak minősül.

Adminisztrációs követelmények, lehetőségek

A tételes költségelszámolást választó mezőgazdasági őstermelő az őstermelői tevékenysége ellenértékeként megszerzett bevételeit, illetve e tevékenysége következtében felmerült költségeit vagy naplófőkönyv, vagy pénztárkönyv, vagy bevételi és költségnyilvántartás vezetésével tarthatja nyilván. A naplófőkönyvet és a pénztárkönyvet úgy köteles vezetni a mezőgazdasági őstermelő, hogy a tevékenységével kapcsolatos bevételek és a kapcsolódó kiadások nyomon követhetők legyenek egy zárt rendszerben. Ha a gazdálkodó az általános forgalmi adó levonására nem jogosult, vagy levonási jogát nem gyakorolja, illetve a helyi iparűzési adó alanyaként állandó jellegű iparűzési tevékenység esetén egyszerűsítve határozza meg az adó alapját, akkor választhatja a bevételi és költségnyilvántartás vezetését. Csak az

³² Szja tv. 20. §, 21. §

³³ Szja tv. 22. §

³⁴ Szja tv. 3. számú melléklete, Szja tv. 22. §

³⁵ https://nav.gov.hu/pfile/file?path=/ugyfeligiranytu/nezzen-utana/inf_fuz/informacios-fuzetek-2024/06.-A-mezogazdasagi-ostermelo-adozasa-2024.-02.-27. Megtekintés: 2024.04.02.

adóköteles bevételeket és a költségként elszámolható kiadásokat lehet rögzíteni a bevételi és költségnyilvántartásban. Időszakonként az alapnyilvántartást az adóelőleg és az adó megállapításához az adatok összesítésével le kell zárni.

Az alapnyilvántartás vezetésére vonatkozó kötelezettségét értékesítési betétlap vezetésével is teljesítheti. Az értékesítési betétlap legalább a következő adatokat tartalmazza: az értékesítési betétlap sorszáma, Értékesített őstermelői termék/nyújtott szolgáltatás, az adásvétel dátuma, az összeg forintban, a vásárlást igazoló bizonylat száma, a kiegészítő tevékenységből származó összes bevétel forintban, a méhészeti termékek értékesítéséből származó összes bevétel forintban, adott adóévre vonatkozó összes bevétel forintban, a őstermelő aláírása. A mezőgazdasági őstermelő az elszámolásnál készített feljegyzést az őstermelői igazolvány mellékleteként a bizonylatmegőrzésre vonatkozó szabályok szerint megőrzi.³⁶

10%-os költséghányad alkalmazása

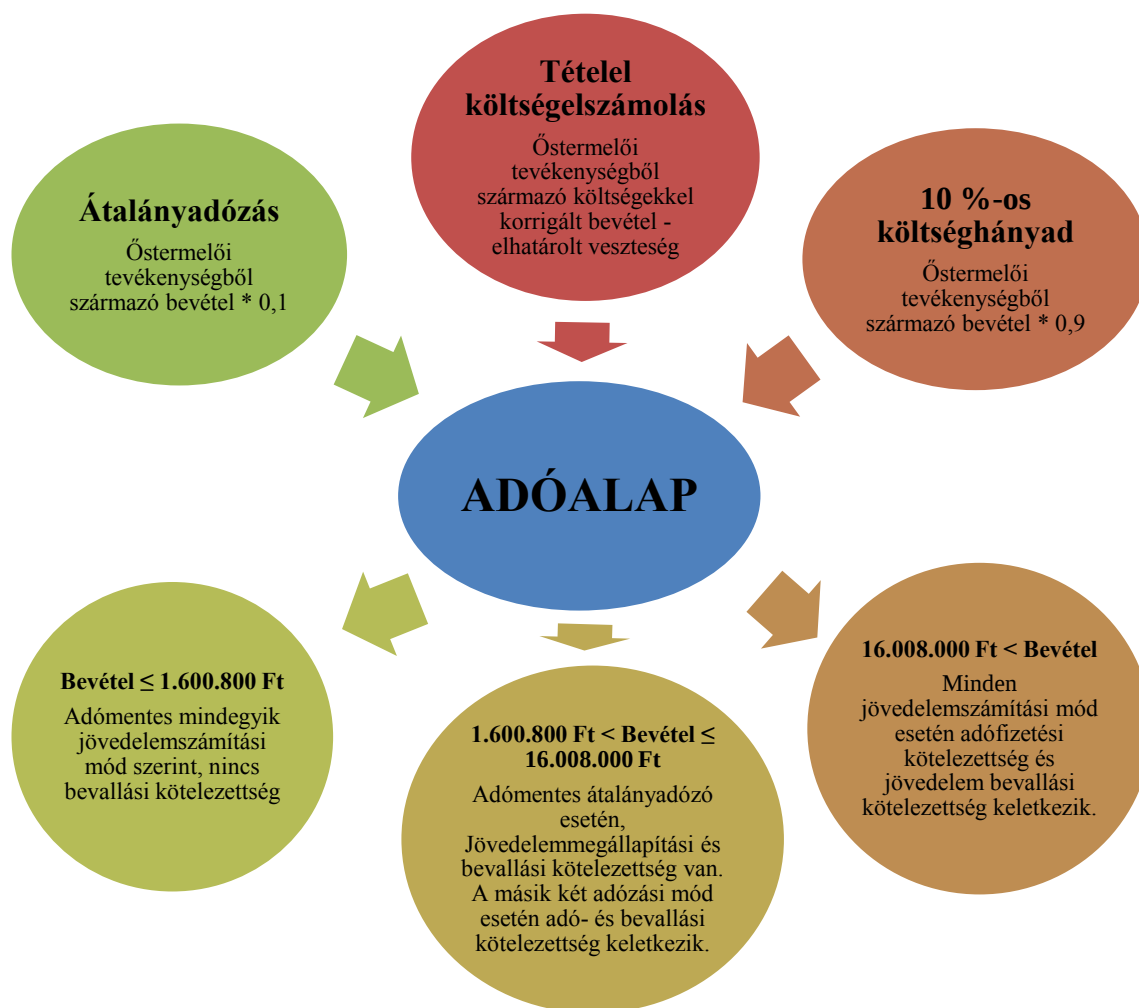
Ha az őstermelő úgy dönt, hogy jövedelmét nem az átalányadózás vagy a tételes költségelszámolás szabályai szerint állapítja meg, akkor az őstermelői bevételét 10 százalékos költséghányaddal csökkentheti. Ekkor az őstermelő bevételéből nem vonhat le bevételt csökkentő kedvezményt, és a költségek a 10 százalékos költséghányad levonásával elszámoltnak tekintendők.

A 10 százalékos költséghányad alkalmazásának időszakában a jövedelemszerző tevékenységéhez használt tárgyi eszközök – kivéve a személygépkocsit –, nem anyagi javak erre az időszakra jutó értékcsökkenési leírását elszámoltnak kell tekinteni. Az említett időszakban, minden évben az előző évekből fennmaradt összes elhatárolt veszteségből 20–20 százalékot szintén elszámoltnak kell tekinteni.³⁷

A 10 százalékos költséghányad alkalmazásánál is érvényes, hogy az éves minimálbér feléig adómentes a mezőgazdasági őstermelő bevétele és az őstermelői adókedvezmény is igénybe vehető.

³⁶ Szja tv. 5. számú melléklete.

³⁷ https://nav.gov.hu/pfile/file?path=/ugyfeligiranytu/nezzen-utana/inf_fuz/informacios-fuzetek-2024/06.-A-mezogazdasagi-ostermelo-adozasa-2024.-02.-27. Megtekintés: 2024.04.06.

8. ábra: Jövedelemszámítási lehetőségek 2024-es adatok alapján

Forrás: jogszabályok alapján saját szerkesztés

A fenti 8. ábrán, jól látszik, hogy leegyszerűsítve és csak a matematika alapszámítások mentén haladva a legkedvezőbb megoldásnak az értékhatárokon belül maradv az átalányadózás a legoptimálisabb adózási forma. Az átalányadózás a bevétel 10%-a után adózik és a legkevesebb adminisztrációt vonja maga után.

3 ANYAG ÉA MÓDSZER

Az adózási vizsgálatomat kvantitatív és kvalitatív vizsgálatokkal végeztem.

Első körben a mezőgazdasági tevékenységet folytató gazdaságokról a Nemzeti Adó- és Vámhivatal évkönyvei³⁸, a KSH tájékoztatási adatbázisa³⁹, illetve a 2020. évi Agrárcenzus eredmények (mezőgazdasági munkaerő, generációváltás)⁴⁰ és a 2023. évi Agrárium, 2023, előzetes adatok⁴¹ KSH általi publikálása alapján szekunder adatokkal végeztem a 2021. január 01-i jogszabályváltozás hatására milyen mértékben változott az adózási formák preferálása. A számításokat a mezőgazdasági ágazatban tevékenykedő egyéni gazdaságokra vonatkozóan végeztem, ami magába foglalja az egyéni vállalkozókat, mezőgazdasági őstermelőket, az önálló tevékenységet folytató magánszemélyeket és a családi gazdaságokat is. A KSH általi gazdaságküszöb módosítását szem előtt tartva a közös igazolvánnyal rendelkezők és a családi gazdaságok egy gazdaságként jelennek meg a kutatásban.⁴² Megvizsgáltam anonim szűréssel bevallott adó tekintetében a mezőgazdasági tevékenységet végző vállalkozásokkal kapcsolatosan 5 éves intervallumban, hogy a főbb adónemekben – személyi jövedelemadó, társasági adó, szociális hozzájárulási adó, KIVA és általános forgalmi adó - milyen százalék változtak az adatok.

A továbbiakban egy adózási példát vezetek le virágtermesztéssel és eladással foglalkozó mezőgazdasági őstermelő, illetve egy virágüzletet üzemeltető egyéni vállalkozó adózásával és jövedelmezőségével kapcsolatban.

A kvalitatív vizsgálat egy mélyinterjú a kutatásom másik nagyom fontos része, amelyet V. Bélával készítettem. Interjúalanyomi Pest megyében gazdálkodik a növénytermesztési (gyümölcstermesztés) ágazatban. Mezőgazdasági őstermelő és egyéni vállalkozó is egyben több, mint tíz éve.

A kutatásból kiderül, hogy a 2021. január 01-i jogszabályváltozás milyen hatással volt az adózási mód választására, illetve mi a különbség, ha valaki mezőgazdasági őstermelő vagy egyéni vállalkozó hasonló szektorban. Melyik jövedelemszámítási módszer a legelőnyösebb a gazdálkodóknak az adóoptimalizáció szempontjából, természetesen a bevételi értékhatártól

³⁸ [Évkönyvek - Nemzeti Adó- és Vámhivatal \(gov.hu\)](https://www.gov.hu/evkonyvek)

³⁹ [KSH Statinfo v40 | Témakör választó](https://www.ksh.hu/statisztika) Megtekintés: 2024.04.07.

⁴⁰ [Agrárcenzus-eredmények – Mezőgazdasági munkaerő, generációváltás \(ksh.hu\)](https://www.ksh.hu/agraircenzus)

⁴¹ [Agrárium, 2023, előzetes adatok \(ksh.hu\)](https://www.ksh.hu/agrarium)

⁴² [gazdasagkuszob_modositasa_2020.pdf \(ksh.hu\)](https://www.ksh.hu/gazdasagkuszob)

függően. Vizsgálatomat egyszerűbb statisztikai számításokkal, illetve összefüggés-vizsgálatok segítségével végeztem, diagramok segítségével ábrázolom a megállapításaimat. Érdekesképpen az is vizsgálat alá kerül, hogy milyen mértékben emelkedtek vagy csökkentek a főbb adónemekben – 101, 103, 104, 258, 289 - az elmúlt öt év alatt a bevallott adókötelezettségek..

A mélyinterjú készítésével és vizsgálatával egy mélyebb, részletesebb képet kaptam a mezőgazdasági ágazatban tevékenykedő gazdálkodókat érintő adózási-, támogatási-problémákról az östermelői és egyéni vállalkozói szemszögből is.

Választ kaptam az östermelői társadalommal kapcsolatosan miért is él a köztudatban, hogy legális adócsalás ez a gazdálkodási forma. Miért is él az a szlogen adóhivatali berkeken belül, hogy aki enni, inni ad nekünk nem lehet ellenőrzési és szankciós célpont?

A kutatásomhoz szekunder adatokat használtam. Első lépésként két intézmény publikus statisztikai kiadványait, adattábláit gyűjtöttem le a mezőgazdasági tevékenységet folytató vállalkozásokkal kapcsolatban kvantitatív vizsgálat céljából, aszerint hogy az agrárgazdálkodók száma összesen hogy alakult, illetve ezen belül az egyéni gazdálkodók száma miként változott.

A második vizsgálatához anonim szűrés útján kaptam adatokat. Ehhez meg kellett adnom milyen adónemeket szeretnék látni, mely évekre vonatkozólag, illetve meg kellett adnom melyik bevallás hányas lapján, melyik cellájából szeretném az adatot megkapni. Ezt összesítve gyűjti le nekem egy program a 01*, 02* és 03* TEAOR kódokra - a mezőgazdasági tevékenységek. Ezeket az adatokat rendszerbe foglaltam, leíró statisztikai elemzéssel és diagramokkal szemléltetem a mintára jellemző adatokat, tulajdonságokat. Így szeretném szemléltetni a jogszabályváltozás hatásait, illetve a gazdaságok egyes főbb jellemzői áttekinthetővé válnak.

A vizsgálatomhoz négy hipotézist állítottam fel:

- **H1** 2021-től az átalányadózást választók száma megugrott a személyi jövedelemadóról szóló törvény módosítása miatt.
- **H2** A mezőgazdasági tevékenységet végző vállalkozások bevallott adókötelezettsége az elmúlt öt évben csökkent.

- **H3** A mezőgazdasági őstermelők adókötelezettsége lényegesen kevesebb a hasonló tevékenységet folytató egyéni vállalkozónál.
- **H4** A mezőgazdasági őstermelő fogalom egy magyar specialitás, amely egyben egy bújtatott támogatás.

A megfogalmazott hipotézisek bizonyításához vagy elutasításához az elmúlt évek adatait, - amelyek szekunder adatok, azaz nem konkrétan adózási mód választáshoz, bevallási kötelezettséghez, adóoptimalizációhoz készültek – vizsgáltam meg, hogy ezek az adatok miként változtak és a közeljövőben várhatóan hogyan fognak alakulni. Megvizsgáltam, hogy az adózási mód választását a 2021-ben hatályba lépett törvénymódosítás miként befolyásolta, amely a mezőgazdasági őstermelők adómentességének határát növelte, illetve így az átalányadózást előtérbe helyezte, kedvezőbbé tette. Elemeztem a bevallott főbb adónemek változását 5 évre visszamenőleg fő tevékenységként mezőgazdasági tevékenységet végző vállalkozásoknál. Összevettem két hasonló szegmensben tevékenykedő mezőgazdasági őstermelőt és egyéni vállalkozót jövedelmezőség szerint. Elmélyedtem az interjú során előadott mélyebb gondolatok, problémák megoldásán, javaslatok, lehetőségek megfogalmazásán.

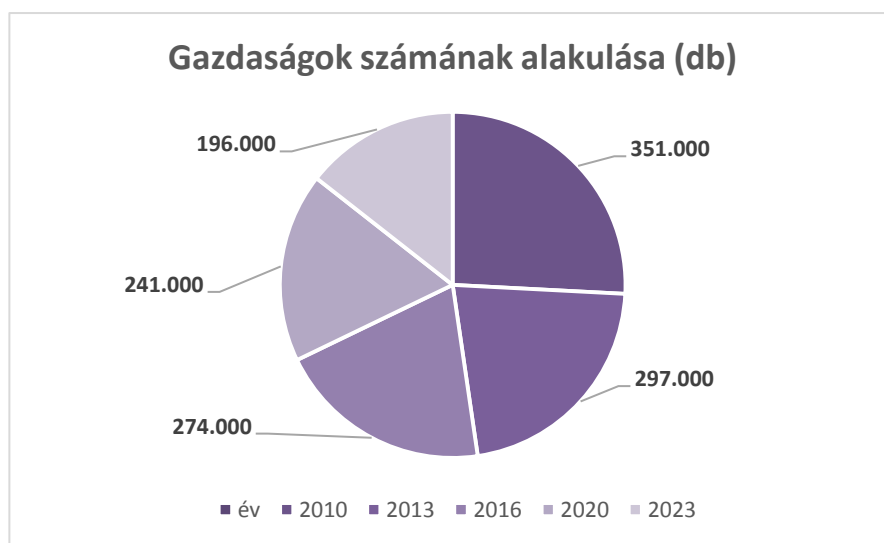
Az eredmények megjelenítésére diagram formátumban a Microsoft Office programcsomagot használtam.

4 A VIZSGÁLATI EREDMÉNYEK ÉS AZOK ÉRTÉKELÉSE

Ebben a fejezetben egyszerűbb statisztikai számításokkal olyan adatokat és folyamatokat mutatok be, amelyek jellemzőek a mintára. A célom az lenne, hogy olyan képet mutassak az egyéni gazdálkodók működéről, adózásáról, hogy így az elemzések, összefüggés-vizsgálatok átláthatóbbak legyenek.

4.1 Szekunder adatok elemzése

A KSH kiadványai alapján a mezőgazdasági ágazatban résztvevő agrárgazdaságok száma 19 %-kal csökkent a 9. ábra adatai alapján 2020. óta. 196 ezer gazdaság működött az országban a 2023. évi előzetes adatok alapján, azaz 45 ezerrel kevesebb, mint három évvel korábban. A 2010. évi Agrárcenzus adatok alapján 2023-ra 155.000-el kevesebb agrárgazdaság működött.

9. ábra: Agrárgazdaságok számának alakulása 2010-2023

Forrás: Agrárium, 2023, előzetes adatok alapján szerkesztve

A 2020. évi gazdaságküszöb kialakítása⁴³ révén a fenti ábrán látható a küszöbértéket elérő gazdálkodók mennyiségi adatai. Az mezőgazdasági vállalkozásoknak a *KSH tájékoztatási adatbázisának mezőgazdasági vállalkozásokról szóló adatai alapján* több, mint 95 %-a egyéni gazdaság.

⁴³ [gazdasagkuszob_modositasa_2020.pdf \(ksh.hu\)](#)

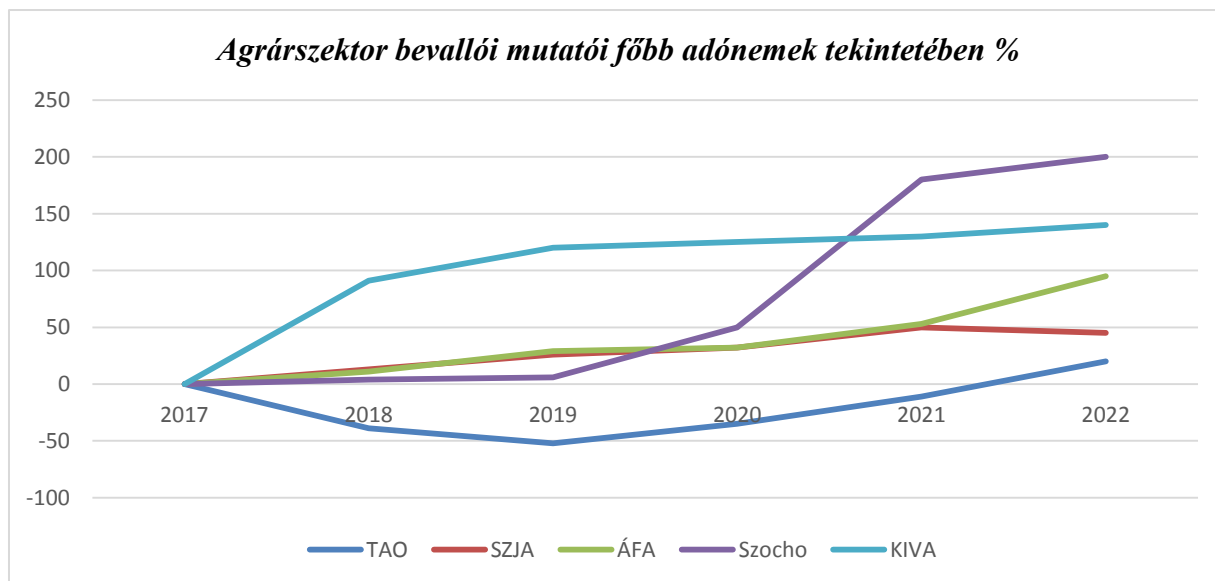
A mezőgazdasági ágazatban az elmúlt pár évben az összesen tevékenységet végző gazdasági egységek közül a mezőgazdasági őstermelők száma nem mutatott nagy ingadozást. A 2021. évi jogszabályváltozás egy csipetnyit megemelte az egyéni gazdaságok addig csökkenő darabszámát.

Megvizsgáltam szekunder adatokkal, amelyekhez anonim szűrés útján jutottam, a bevételek adókötelezettség sorban szolgáltatott adatait, amivel azt szeretném szemléltetni vonaldiagram segítségével, hogy milyen százalékban változtak a bevallási mutatók 2017. és 2022. évek alatt. 2017. év volumene a bázisadat és ahhoz képest vizsgáltam a százalékos eltéréseket évről évre.

A 10. ábrán látható vonaldiagram megmutatja, hogy 2021. évben és 2022-ben az összes mutató megugrott átlagosan 79 %-kal, illetve 98 %-kal százalékkal az adózási és adminisztráció szabályok könnyítésével, az eladási árak emelkedésével. Érdekesség, hogy a KIVA 2017-től 2022-ig közel másfélszeres emelkedést mutat, pedig KIVA alanyiság főcsoportként az erdő birtokossági társulatok számára ajánlott. Ez a tendencia viszont 2020-ra stabilizálódott és nem nagyon mozog. A 10. ábra azt is jól szemlélteti, hogy 2022-ben az SZJA kivételével az összes adónem emelkedést mutat.

A 2022-es év megugrott statisztikáját az ukrán háború miatt megemelkedett energia, üzemanyag és ezzel párhuzamosan a ráfordítások és bevételek nagyságrendjének megugrása okozhatta. Személyi jövedelemadó szempontjából a „Visszadó” intézkedés magyarázhatja a kisebb kötelezettség beállását.

2023-as adatokat még a társasági adó bevételek jövőbeni határideje miatt nem lehet szűrni.

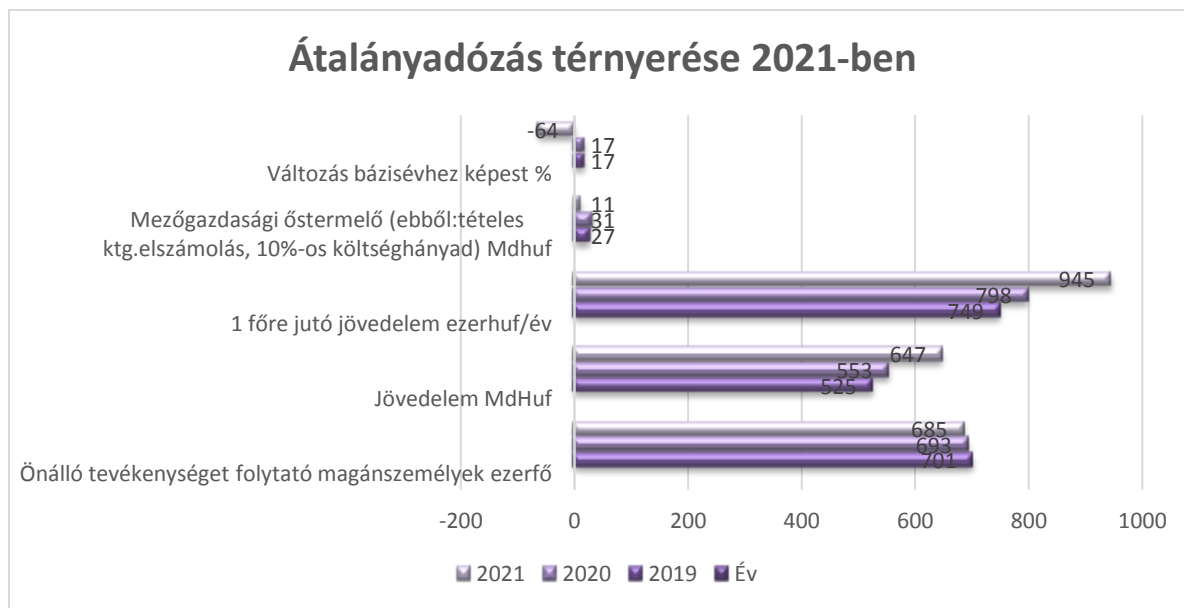

10. ábra: agrárgazdaságok bevallói statisztikája 2017-es bázissal

Forrás: szekunder kutatás alapján szerkesztve

A harmadik vizsgálatom az adózási formák vizsgálata. Ezen belül az átalányadózók pontos számát tudom konkrétan számszerűsíteni a szekunder adatok alapján, úgy hogy a jövedelem adatok változást mérem. A NAV évkönyveiben (2018-2022) található adatok az adózási mód választásának tekintetében a mezőgazdasági őstermelőknél a tételes költségelszámolás és a 10%-os költségánnyad alkalmazását tette publikussá jövedelem kategóriában, ami abból fakad, hogy 2020-ban és a korábbi években is az átalányadózási mód nem volt kedvező a gazdálkodóknak, mert a bevételükkel szemben mindösszesen 60% költségánnyad tudtak figyelembe venni.

2021-ben az átalányadózók száma viszont megemelkedett, ami abból az adatból következtethető, amely a mezőgazdasági őstermelők tételes költségelszámolás, illetve a 10%-os költségánnyad adózási mód által publikált jövedelem sorban látható. 64%-os csökkenés mutat az a jövedelemsor, amit a lenti diagramon is láthatunk. A jövedelemadóról szóló törvény módosításával kedvezőbbé vált az átalányadózás alkalmazása, és éltek is ezzel az opcióval a gazdálkodók.

11. ábra: Tételes ktg.elszámolás és a 10% ktg.hányad visszaesése a 2021.évi jogszabályváltozás miatt.

Forrás: szekunder kutatás alapján szerkesztve

A gazdálkodók 90% költséghányadot tudtak figyelembe venni a bevételükkel szemben, illetve az adómentességi értékhatár is erőteljesen megugrott az átalányadózők számára. A korábbi 600 ezer forint adómentességi értékhatárt az átalányadózők esetében 2021-ben 10 044 ezer forintra emelték, így valószínűsíthetően az adómentes és akár bevallási kötelezettséggel sem bíró gazdálkodók száma is megnövekedett.

4.2 Adózási formák összevetése, elemzése

Az utolsó kvantitatív, adatokat tartalmazó elemzés egy adózási példa: Mezőgazdasági őstermelő és egyéni vállalkozás adózásának, nyilvántartásának, jövedelmezőségének összehasonlító vizsgálata egy a kertészeti ágazatban gazdálkodó őstermelő és egy dísznövény kiskereskedelemmel foglalkozó temetői virágboltot üzemeltető egyéni vállalkozó között.

Mind a két vállalkozó 2024. évi bevétele 18 millió Ft volt. Tb. járulék és szociális hozzájárulási adó szempontjából fontos adat, hogy a példánkban szereplő mezőgazdasági őstermelő 2023. évi bevétele az éves minimálbér összegének ötszörösét, azaz $232.000 \cdot 12 \cdot 5 = 13.920.000$ Ft-ot nem haladta meg. Az őstermelő 2023. évi bevétele 13.000.000 Ft. volt.

ÁTALÁNYADÓZÁS				
2024	Mezőgazdasági őstermelő	Egyéni vállalkozó (E.V.)	Különbözet az Ft	%
<i>Éves árbevétel</i>	18.000.000 Ft	18.000.000 Ft	-	-
<i>Költséghányad</i>	90%	90%	-	-
<i>Éves jövedelem</i>	1.800.000 Ft	1.800.000 Ft	-	-
<i>Mentesített adóalap</i>	1.600.800 Ft	1.600.800 Ft	-	-
<i>Korrigált SZJA adóalap</i>	199.200 Ft	199.200 Ft	-	-
<i>Kamarai tagdíj</i>	0 Ft	5.000 Ft	5.000 Ft	-
<i>Személyi jövedelemadó (15%)</i>	29.880 Ft	29.880 Ft	-	0
<i>TB járulék alap</i>	1.950.000 Ft	3.912.000 Ft	-	201
<i>Társadalombiztosítási járulék (18,5%)</i>	360.750 Ft	723.720 Ft	362.970 Ft	201
<i>Szociális hozzájárulási adó (13%)</i>	234.000 Ft	565.773 Ft	338.130 Ft	242
<i>Helyi iparüzési adó (2%)</i>	120.000 Ft	120.000 Ft	120.000 Ft	0
<i>Összesen fizetendő adók, járulékok, egyéb</i>	744.630 Ft	1.444.373 Ft	+ 699.743 Ft	+194

3. táblázat: Átalányadózási példa őstermelő kontra egyéni vállalkozó adókötelezettségeiről

Forrás: saját szerkesztés

A mezőgazdasági őstermelő nem kötött szakképesítéshez itt az irányadó a minimálbér, amely 266.800 Ft, viszont a virágüzletet üzemeltető vállalkozónak jogszabályi előírás a képzettség, így nála a garantált bérminimum az irányadó, amely 2024-ben 326.000 Ft.

A 3. táblázatban azt szemléltem, hogy a két gazdálkodási egység közül, kinek mekkora adókötelezettsége keletkezik az átalányadózás választása esetén. Első körben a személyi jövedelemadó (SZJA) összegét számoltam ki. Az őstermelő átalányadózásánál fő szabály, hogy a bevétel 10 %-a az adóalap és a 16.008.000 Ft-ot meghaladó adóalap után képződhet adófizetési kötelezettség. Jelen esetben az adóalap: 1.800.000 Ft, amelyet korrigálni kell a mentesített adóalappal (1.600.800 Ft), így lesz a korrigált adóalap, amely után a 15%-os SZJA-t megfizetjük – 199.200 Ft, ennek 15%-a 29.880 Ft lesz.

Egyéni vállalkozónál háromféle költséghányad kategória létezik: 40%, 80% és 90%. Meghatározott TEAOR kóddal és kizárólag kiskereskedelmi tevékenységgel foglalkozó vállalkozók a 90%-os költséghányaddal számolhatnak. A dísznövény kiskereskedelem is ide tartozik, azaz mint ebben a példában a virágbolt. Itt ugyanaz az egyenlet áll fent, azaz az SZJA adókötelezettség ugyanaz az összeg. Érdekességképpen a kamarai tagdíjat is belevettem. Az egyéni vállalkozónál és az őstermelőnél is az iparűzési adó jelen van településtől függően, amely 18 milliós bevételnél fix. 6 millió adóalapot jelent és annak a 2%-a az adókötelezettség, amely ebben az esetben 120.000 Ft lesz.

Az utolsó két nagy kategória és jelentős teher az adózókra nézve a társadalombiztosítási járulék, amely 18,5 % és a szociális hozzájárulási adó, amely 13%. Jelen esetben az őstermelő Tb. és szocho alapját a tavalyi 13 milliós bevétel alapján számoljuk. Mivel ez nem haladta meg az akkori éves minimálbér ötszörösét, így a 13 millió forint 15 %-a az adó- és járulékalap. Így adódik az őstermelő esetében a Tb. járulék esetében 360.750 Ft fizetendő kötelezettség és a szocho tekintetében 234.000 Ft fizetendő adóteher. Az egyéni vállalkozóknál ilyen könnyített lehetőség nincsen, itt meghatározó a járulékalap. A kertészeti kiskereskedelmi tevékenységnél, mivel kötelező a szakképzettség, így a járulékalap is magasabb, azaz 326.000 Ft. Ezzel az összeggel kell számolni.

A járulékalap a garantált bérminimum szorozva 12 hónappal, azaz 3.912.000 Ft. Ennek 18,5 %-a a társadalombiztosítási járulék, ami így 723.720 Ft lesz. A szociális hozzájárulási adó alapja szintén a bérminimum azzal a csavarra, hogy 112,5 %-a az adó alapja, azaz 326.000 Ft*1,1125*12 = 4.325.100 Ft. A szociális hozzájárulási adó összege így 565.773 Ft lesz.

Összegzésként a levezetés alapján teljes joggal elmondható, hogy az egyéni vállalkozó adózása közel 2-szer magasabb – 193 % - adókötelezettséggel jár, mint a mezőgazdasági őstermelőé ennek a példának a levezetése alapján az átalányadózási formában.

Itt még felmerülhet az bevételi összeg kapcsán az áfa kötelezettség is, mivel 12 millió az alanyi mentesség küszöbértéke, de ebbe most nem mélyedek le. A célom az volt, hogy a példa levezetése egy a valóvilágban is létező esetet fogjon meg és így be tudjam mutatni az adókötelezettségbeli különbségeket.

Amit még nem boncolgattam az az adminisztráció, a kapcsolódó nyilvántartások kérdésköre a két vállalkozónál. Az egyéni vállalkozó köteles az alapnyilvántartását és részletező

nyilvántartását úgy vezetni, hogy az alapján minden, ami a tevékenységével összefüggésbe hozható nyomon követhető legyen egy zárt rendszeren belül. Alapnyilvántartás a bevételi és költségnyilvántartás, a pénztárkönyv, a naplófőkönyv valamint a bevételi nyilvántartás. A beszerzés, az értékesítés, a kölcsönnyújtás, a hitelfelvétel és nem utolsósorban a vállalkozói kivét felvétele mind gazdasági esemény. Jövedelemszámítás alátámasztásával kapcsolatosan kötelező a részletező nyilvántartás vezetése (pl. tárgyi eszköz-, útnyilvántartás, szállítók-vevők nyilvántartása).

A mezőgazdasági őstermelő esetében elegendő az értékesítési betétlap használata, ha nem él az áfa levonási jogával.

Összegzésként megállapítható, hogy az őstermelő adózása, adminisztrációja és tevékenységének jövedelmezősége sokkal kedvezőbb, még ugyanazon költséghányad szerinti példa esetében is, mint az egyéni vállalkozóké.

Adóoptimalizáció szempontjából, ha a virágboltos vállalkozó egy termelői piacon árulná a saját maga által saját gazdaságában termesztett virágokat, csokrokat, koszorúkat és nem egy üzletben, akkor jóval kevesebb adókötelezettséggel, adminisztrációval kellene számolnia.

4.3 Mélyinterjú eredménye

A vizsgálat utolsó, de nagyon fontos eleme egy kvalitatív kutatás mélyinterjú segítségével, amely az adózási, támogatási gyakorlattal kapcsolatos ellentmondásokat feszegeti. Az interjú készítésére telefonon került sor egy húsz perces intervallumban.

Kérdéseket célirányosan tettem fel egy-egy sarkalatos témával kapcsolatban, hogy ezáltal mélyebben beleláthassak a minden napi pozitívumokba, negatívumokba is.

Interjúalanyom V. Béla, aki ősztől tavaszig nemzetközi kamionsofőr és tavasztól őszig a növénytermesztési ágazatban tevékenykedik több mint tíz éve, mint mezőgazdasági őstermelő és egyéni vállalkozó Pest megyében. Interjúalanyom megosztotta velem a véleményét, így nagyban segítette munkámat a korábban leírtak alátámasztására.

„- Ön egyéni vállalkozó és mezőgazdasági őstermelő is. Miért gazdálkodik mind a két vállalkozó formában?

Az egyéni vállalkozóként olyan tevékenységeket is folytatok, az alapszakmámból kifolyólag amik az őstermelői tevékenységeim között nem szerepelnek/szerepelhetnek, illetve áfa alanyiség kérdéskör is szerepet játszott.

- Ön szerint a mezőgazdasági őstermelő kategória, mint „hungarikum”, mert ilyen az EU-ban nem létezik egy bújtatott támogatás?

Szerintem ez a mezőgazdasági egyedi kategória amiatt jöhetett létre, mert hazánkban a mezőgazdaságnak nagyon alacsony a jövedelmezősége. A magyar vásárlóerő nagyon ár érzékeny, az előállítási költség nagyon nagy százalékát teszi ki a lehetséges eladási árnak nem beszélve a befektetett munkamennyiségről. Az adómentes árbevételi korlát megemelése ezt a rést próbálja tágítani.

- Mi a véleménye az adózási lehetőségekről a mezőgazdasági ágazatban tevékenykedő vállalkozásokkal kapcsolatosan a 2021.évi jogszabályváltozás révén?

Számomra az adómentességi korlát megemelése és az adminisztráció egyszerűsítése pozitívan hatott, de a mögötte lévő bonyolult szabályozás egy laikus számára nagyon ijesztő.

- A növénytermesztésen belül, milyen területen gazdálkodik?

Gyümölcstermesztés és fő profilom, azon belül kajsziparackkal, cseresznyével, meggyel és őszibarackkal foglalkozunk.

- Mekkora területen gazdálkodik jelenleg és ebből mekkora a termő és a még növendék ültetvény?

Jelenleg 1,5 hektáron vannak ültetvények, 0,5 hektár ültetvény telepítését tervezzük az őszi folyamán.

- Mit gondol saját szemszögből a támogatásokról ültetvény telepítés esetén?

Tegyük fel, mint őstermelő - mert már így is lehet támogatásra jelentkezni – kapok vissza nem térítendő támogatást ültetvény telepítésre. Ez a támogatás nem számít bele az amúgy is csekély őstermelői bevételembé, de a beruházás költségeit és a termőre fordulásig jelentkező költségeket, ráfordításokat mivel állítom szembe a nyilvántartásomban, könyvelésemben?

- Ön szerint is valós lehet, hogy a támogatások aránya átlagosan 50%-ban jelenik meg a vállalkozás jövedelmében?

Igen, ez valós lehet, mivel az időjárásnak egyre jobban való kitettség, a gazdasági kiszámíthatatlanság miatt támogatás nélkül nem mindegyik szegmens tudna életben maradni.

- Ön is emiatt áll két, azaz három lábon?

Igenis meg nem is. Inkább amiatt, mert ősztől tavaszig nem kellek napi szinten a földekre, így a növények nyugalmi állapota idején is tudok jövedelmet szerezni, amit tavasszal mindig van mire költeni.

- Utolsó kérdésem arra irányulna és Önt is érinti, igaz nem ipari méretekben, hogy mi a véleménye a mezőgazdasági gázolaj-támogatásról?

A hatósági árnál elég vicces helyzet volt ez a dolog. Kértem, hogy áll be egy vidéki kiskúton egy kombájn tankolni a töltőállomásra.... a kiszállítás esetén, pedig már nem járt a hatósági ár. Jelenleg 97 liter/ha/év a korlát, ebből lehet a jövedéki adó 82%-át visszaigényelni (90,487 Ft). Ez is egy papírmunka, ahelyett hogy ha őstermelőként igazolom magam, akkor megkaphatnám ezt a kedvezményt és papírozzon csak nyugodtan a nagy hasznot termelő üzemanyag kereskedő.

Köszönöm szépen a segítőkészségét és korrekt válaszait. További szép napot!”

Az interjúból kiderült, hogy a szabályozás meglehetősen visszas helyzetbe kényszeríti a termelőket. Több esetben találkoztam olyan ügyféllel, aki egyszerre volt őstermelő és egyén vállalkozó is. Ahogy kiderült az interjúból, szinte minimális adminisztrációs kötelezettség mellett gazdálkodnak az őstermelők. Amennyiben a termelésük az adómentességi értékhatárt meghaladná, a legtöbben az „őstermelői családi gazdaság” vállalkozási formát választják, ahol összeadódik az adómentességi limit, így jóval magasabb bevétel esetében sem kell adót fizetnie a családnak.

A támogatás nélkül ma a mezőgazdasági termelők nagyrésze és különösen igaz ez a kisgazdaságokra, életképtelen. Az őstermelő kategória – amely igazán egy adózási forma – nem sarkalja a gazdálkodókat a piaci igényekhez való alkalmazkodásra, amely veszélyt hordoz magában. Ha kivezetésre kerül valamilyen oknál fogva ez az adózási kategória és az EU által alkalmazott gazdálkodási formákat vesszük át, akkor a termelők jelentős része kiszolgáltatottá válik, hiszen valós piaci feltételek mellett nem versenyképes.

Az egyéni vállalkozók esetében számos tényező befolyásolja és nehezíti meg a vállalkozás fejlesztését is. Elgondolkodtató, hogy az adózás előtti eredménybe beleszámít a támogatás összege, amely így az adóalapot növeli. Megjegyzem, hogy sokszor az év végén kerülnek ezek egyösszegben átutalásra, így amennyiben jelentősebb összegről van szó, az előre kialakított eredményességet jelentősen befolyásolhatja pozitív irányban. Ez kedvezőnek hangzik elsőre, de nem szabad elfelejteni, hogy ennek a támogatásnak fontos helye van a finanszírozásban. Amennyiben év végén kerül átutalásra, ha nem akarja a vállalkozó adó formájában visszafizetni az államnak, akkor kénytelen elkölteni, lehet olyan dologra, amelyre igazán nincs szüksége, de még az is jobb lehetőség, mint adó formájában megválni ettől az összegtől.

Ahogy interjúalanyom is elmondta, a beruházások könyveléstechnikája óriási gazdasági terhet ró a termelőkre. Addig nem szerepel a beruházás összege költségként, amíg nem kezd termelni a beruházás, tehát egy ültetvény telepítés esetében ez legalább 3 évet jelent, amely időtartam alatt valós költség jelentezik a gazdálkodónál, hiszen ki kell fizetni pl. a művelési költséget, vagy a műtrágyát, tehát csökken a pénzkészlet, de valójában ezek az összegek is az adóalapot fogják növelni. A termőre fordulás után, az amortizáció mértékével lehet leírni ezeket a költségeket.

Az interjúalanyom ugyan nem tért ki erre, csak egy fél mondatig, de nehézséget jelent, hogy a mezőgazdaságban használt szinte valamennyi input – műtrágya, növényvédőszer, erő- és munkagépek – importból származnak, így az EUR és a USD árfolyam változásának kockázatát is viselniük kell.

Az üzemanyag árstop egy igen népszerű intézkedés volt az állam részéről, hatékonyságát azonban megkérdőjelezném, sőt kifejezetten kontraproduktívnak mondanám. A termelőket olyan helyzetbe kényszerítette, amely nem egységes feltételeket jelentett a gazdaságok számára. A kisgazdaságok is nehezen tudtak alkalmazkodni, de a nagygazdaságoknak esélye sem volt. Az intézkedés az élelmiszerárakat sem kímélte, hiszen a mezőgazdasági termelők számára az üzemanyag ára csak a kutakon volt elérhető az árstop árszínvonalán és csak korlátozott mértékben. Hozzátenném, hogy interjúalanyom is elmondta, hogy ez a mennyiség a közúti közlekedésre volt elég.

Etikai kérdéseket is felvet számomra ez a megkülönböztetett adózási forma. Az adó, mint állami bevétel az ország működéséhez, fejlődéséhez szükséges forrás. Az adót, így

tulajdonképpen visszkapjuk valamilyen formában, mint a közvilágítás, közszolgáltatások, úthálózat. A szolgáltatások előnyeit mindenki élvezi, de nem mindenki járul hozzá.

Az elemzésem zárásaként elmondhatom, hogy a mezőgazdasági ágazatban tevékenykedő vállalkozások működéséről, adózásáról, jövedelmezőségéről az elemzés alá vont négy ponttal, a mélyinterjú során elhangzottakkal és természetesen a szakirodalmi áttekintéssel az ötödik fejezetben leírt következtetéseket és javaslatokat sikerült alátámasztanom.

5 KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK

Dolgozatom címében látható témakörben kutakodtam, miszerint az agrárágazatban és azon belül az egyéni gazdálkodók adózási lehetőségeiben milyen előnyök, hátrányok vannak, illetve a 2021.évi adózási módszer reformja mennyiben befolyásolta az őstermelők adózási forma választását.

A szekunder adatokkal végzett elemzésem alapján az átalányadózást választók száma megugrott a 2021. évi személyi jövedelemadóról szóló törvény módosítása miatt (H1 hipotézis), mivel a 10%-os költséghányad módszerhez kapcsolódó 100 ezer forintos adókedvezmény nagyon csekélynek bizonyul a számított adó összegének jelentős csökkentéséhez.

A H2 hipotézisem nem igazolódott be, mert 2020-tól kezdve emelkedő tendenciát mutatnak a bevallott adókötelezettségek. Ez nagyrészt annak köszönhető, hogy az árak erőteljesen emelkedésnek indultak.

A H3 hipotézis a leírt példa alapján beigazolódott. Itt elemzés alá vontam egy virágtermesztéssel foglalkozó őstermelőt és egy virágüzletet üzemeltető egyéni vállalkozót. Átalányadózási formában vallja mind a két gazdálkodó a jövedelmét. Az összehasonlítás alapján az egyéni vállalkozó adókötelezettsége jóval magasabb összeget adott ki.

H1	2021-től az átalányadózást választók száma megugrott a személyi jövedelemadóról szóló törvény módosítása miatt.	✓
H2	A mezőgazdasági tevékenységet végző vállalkozások bevallott adókötelezettsége az elmúlt öt évben csökkent.	✗
H3	A mezőgazdasági őstermelők adókötelezettsége lényegesen kevesebb a hasonló tevékenységet folytató egyéni vállalkozónál.	✓
H4	A mezőgazdasági őstermelő fogalom egy magyar specialitás, amely egyben egy bújtatott támogatás.	✓

4. táblázat: Hipotézisek vizsgálatának eredménye

Forrás: saját szerkesztés

H4 hipotézisemre a szakirodalmi áttekintés alapján és a mélyinterjú során kaptam meg a választ, miszerint ez a típusú kategória egy bújtatott támogatás. Ha ugyanakkora adóteher sújtaná az őstermelőket, mint pl. egy átlag munkavállalót, akkor termelésük nem lenne jövedelmező.

Attól függetlenül, hogy milyen tevékenységet végez és ezt mezőgazdasági őstermelőként vagy családi gazdaságként teszi-e a gazdálkodó, az adózási forma választásánál az átalányadózást javaslom a gazdáknak elsősorban. Előnye, hogy az adómentességi értékhatár elég magas, az adóbevallási kötelezettség és a nyilvántartási teendők is egyszerűbbek a többi adózási formánál.

A mezőgazdasági ágazatban a szakirodalmi áttekintés és az elemzéshez keresendő szekunder adatok gyűjtése alatt az a szemet szűrő adat jött szembe többször is, hogy a támogatások milyen százalékban jelennek meg a bruttó jövedelemben. Ez átlagosan közel 50%, de pl. a hús marha típusú gazdaságokban ez több, mint 120 %. ⁴⁴Itt javaslom, mert a gazdák és a szektor érdekeit is pozitívan érintené, ha a támogatások elnyerésének egyik fő nyomvonala a gazdálkodó tevékenységének sokszínűsége lenne.

A magyar mezőgazdaságban alkalmazott adózási rendszer további hátrányai a teljes szektorra nézve:

- megosztja a gazdaságsadalmat, éket ver az egyéni vállalkozók és az őstermelők közé, akik esetében pontosan az összefogás lenne a cél, hogy kedvezőbb piaci pozíciót tudjanak elérni
- igazságtalan az egyéni vállalkozókkal szemben – ide tartoztak sokáig a támogatásban részesült fiatal gazdálkodók – akik jelentős adóterhek mellett kell árversenybe szállniuk az őstermelőkkel,
- ez az adózási forma a piac befolyásolása és a szabad versenyt gátolja.

Véleményem szerint az államnak az őstermelők támogatását át kell(ene) alakítani, a termelőket valóban a versenyképes termelés vagy a vidékfejlesztés irányába kellene irányítani, amely hosszútávon biztosíthatná a megfelelő jövedelembiztonságot.

⁴⁴ A Tesztüzemi Információs Rendszer eredményei 2020 (gov.hu)

6 ÖSSZEFOGLALÁS

Dolgozatom összefoglalásaként elmondhatom, hogy az agráriumban tevékenységet folytató termelők prominens helyzetben vannak támogatási és adózási szempontból. Hazánk adottságai kedvezőek mezőgazdasági termelés szempontjából. A mezőgazdasági tevékenységet végző vállalkozások elég széles spektrumon mozognak, ezáltal a piacon a nagyvállalatoktól kezdve a saját maga megélhetését segítő gazdálkodókig jelen vannak. Azonban a jövedelmezőségi problémák a mezőgazdasági ágazatra jellemzőek. A föld a termelés alapvető tényezője, amelynek minősége adott, mérete korlátozott. Az agrárágazatban az időjárás közrehatása, környezeti összetevők nagyobb ráhatással bírnak a termelékenységre, mint egyéb szektorokban. Ezért a mezőgazdasági őstermelőknek a többi vállalkozási formáktól kiemelten való kezelése a mezőgazdasági életszínvonalból származhat. Többek között az őstermelőkre nézve a jogalkotó az egyéb vállalkozási formákhoz képest kedvezőbb adózási lehetőségeket alakított ki. Ezen felül támogatási programok, innovációs lehetőségek állnak a mezőgazdasági termelők rendelkezésre. Ehhez viszont elengedhetetlen a szakképzettség arányát növelni, illetve szakmai képzéseket preferálni, hogy a termelők lépést tudjanak tartani a technológiai fejlődéssel.⁴⁵ Nem utolsósorban fontos még megemlíteni, hogy elengedhetetlen és kiemelten fontos a környezetvédelem.

A dolgozatom első felében a mezőgazdasági ágazatban tevékenykedő vállalkozásokat mutatom be és rendszerszerűen prezentálom az egyes működési formákat. Azon gazdálkodási formákat mutatom be, amelyek mentén mezőgazdasági tevékenység végezhető. Agrártevékenységet négyféle formában végezhet a gazdálkodó. Lehetősége van mezőgazdasági őstermelőként, őstermelők családi gazdaságaként, egyéni vállalkozóként és akár társas vállalkozásként gazdálkodni a mezőgazdasági ágazatban. A társas vállalkozások kérelmezhetik a családi mezőgazdasági társasági minősítést, így elérhetik az általa nyújtott előnyöket. Az őstermelői adózási formák részletezése előtt még kitértem a hazai mezőgazdaságnak a nemzetgazdaságban betöltött szerepére, a támogatások szerepére és az elektronikus ügyintézés nyújtotta gyorsabb ügyintézés jelentőségére.

⁴⁵ Szilágyi Bernadett: A mezőgazdasági őstermelők speciális jövedelemadózási és társadalombiztosítási kötelezettségei, 2009.

Az adózási formákra részletesen ezek után tértem ki. Itt megállapítottam, hogy azon gazdálkodók, akiknek az árbevétele a 32 millió forintot nem haladja meg a mezőgazdasági őstermelő kategória a legelőnyösebb, mind adózási forma, mind adminisztrációs teher szempontjából. Az a termelő, aki más tevékenységet is végez az egyéni vállalkozóként való működési forma a legkedvezőbb. Ilyen esetben nem kell külön bevételi- és esetleg kiadási nyilvántartást vezetniük, és nem is kell külön részletezni a tevékenységekhez kapcsolódó jövedelmeket.

A várhatóan 32 millió forintot meghaladó éves bevétele esetén fontolóra kell venni melyik az a működési forma, amely a legkedvezőbb a számukra. Fontos mutató ilyenkor a bevonható hozzátartozók száma, a költség várható nagysága, foglalkoztattak száma és egyéb tényezők. A mezőgazdasági őstermelők és az őstermelők családi gazdasága adózása a személyi jövedelemadó törvény szabályai szerint történik. Ez lehet az átalányadózás, a tételes költségelszámolás és a 10% költséghányad alkalmazása.

A szakirodalmi áttekintést követően kvantitatív és kvalitatív kutatással több vizsgálatot folytattam le. A szekunder kutatásomhoz összegyűjtött adatok alapján első körben felvázoltam az agrárágazatban tevékenykedő gazdálkodók számának alakulását figyelembe véve a KSH 2020-as agrárküzszöb módosítását. A célom az volt, hogy kimutassam a mezőgazdasági ágazatban gazdálkodó egységek volumenének visszaesését. A második vizsgálatom a bevallott főbb adónemek, a Tao., az Szja, az Áfa, a szociális hozzájárulási adó és a KIVA mentén zajlott. Itt azt szerettem volna bemutatni, hogy 2017 és 2022 között a bevallott adókötelezettségek adata milyen irányban mozog. Ez 2021-től emelkedést mutat, mivel több olyan esemény is történt, amely befolyásolta a piaci árak nagyságát. A harmadik szekunder adatokon alapuló vizsgálattal azt szerettem volna kimutatni, hogy a 2021-es átalányadózás rendszerének modernizálása milyen hatással volt az őstermelők adózási forma választásában. A vizsgálat igazolta, hogy a 2020-ról 2021-re a tételes költségelszámolás és a 10%-os költséghányad adózási forma választás közel 70%-kal visszaesett az átalányadózás irányába. A szekunder adatokon alapuló vizsgálatot követően egy növénytermesztési ágazatban és azon belül a dísznövénytermesztéshez kapcsolódó mezőgazdasági őstermelő és egy ezen a vonalon kiskereskedelmi üzletet működtető egyéni vállalkozó adókötelezettségeinek összehasonlítását végeztem el. A célom ezzel a gyakorlati példával, hogy bemutassam az adókötelezettségek közötti eltéréseket. Megállapítottam, hogy extrém esetek kivételével is a mezőgazdasági őstermelő adókötelezettsége jóval kedvezőbb. A vizsgálataim alapján egyértelműen kijelenthető, hogy a gazdálkodók körében jelentős

mértékben megemelkedett az átalányadózók száma, ami az adózási rendszer fejlesztése révén ezt az adózási formát nagymértékben előnyössé tette. A vizsgálataimat egy kvalitatív vizsgálattal szerettem volna teljessé tenni, amely egy mélyinterjú volt egy gazdálkodóval, aki mezőgazdasági őstermelő és egyéni vállalkozó is egyben. A mélyinterjú során kitértünk olyan elemekre, mint például az őstermelő egy hungarikum”, az átalányadózás 2021. évi korszerűsítésére, a támogatásokra, a támogatások eredményre gyakorolt hatására. Az interjú során megállapítottam, hogy jelenleg egy gazdálkodónak több termelési irányba is jelen kell lennie, hogy a jövedelmezősége optimális legyen.

Az ágazat termelékenység, jövedelmezőségi és nem utolsósorban korösszetétele problémákkal küzd. Ezen problémák megoldása beruházásokkal, vidéki gazdaságok fejlesztésével és a fiatalabb generáció bevonásával valósulhat meg. Fontos lenne pl. egy életpálya ösztöndíj kialakítása, ezzel az iskolázottság emelkedését is realizálhatnánk, ezzel ösztönözve a fiatalabb generációt, hogy a mezőgazdaságban képzeljék el a jövőjüket. Az iskolázottsággal elő tudnánk segíteni még azt is, hogy magabiztosabban merjenek a gazdák beruházni, fejleszteni és ezzel plusz lökést adhatnánk annak a folyamatnak, hogy növeljük a termelékenységet és ezáltal a jövedelmezőséget is. A mezőgazdaság nagyfokú rugalmasságról tesz tanúbizonyságot a járvány hullámok, az ukrán agresszió, a csúcsokat döngető infláció, az energia válság, illetve az időjárási anomáliák közepette, de a hosszú távú fenntarthatóság érdekében elengedhetetlen az innováció, a digitalizáció. A fenntartható és eredményes gazdálkodáshoz a jövőre nézve a túlélés egyik fontos eszköze lehet a digitalizáció vívmányainak magas hatékonyság melletti használata.

7 Irodalomjegyzék

1. Kerékgyártó Györgyné, L. Balogh Irén, Sugár András, Szarvas Beatrix (2009): Statisztikai módszerek és alkalmazásuk a gazdasági és társadalmi elemzésekben. Budapest: Aula Kiadó Kft.
2. Békés B., Halász Zs., Szabó I., Varga E. (2022): A jövedelem- és vagyoni típusú adók. Budapest: Akadémia Kiadó Zrt.
3. Fertő I., Mizik T. (2016): Agrárgazdaságtan I. – Mezőgazdasági árak és piacok. Budapest: Akadémiai Kiadó Zrt.
4. ec.europa.eu: A közös agrárpolitikáról dióhéjban. Megtekintve 2024.03.24. Hozzáférés: A közös agrárpolitikáról dióhéjban - Európai Bizottság (europa.eu)
5. Európai Unió: Az Európai Unió szakpolitikai területei: Mezőgazdaság [online]. Megtekintés: 2024.02.27. Hozzáférés: https://europa.eu/european-union/topics/agriculture_hu
6. NAV honlapja, Évkönyvek 2018-2022., Megtekintés: 2024.04.18., Évkönyvek - Nemzeti Adó- és Vámhivatal (gov.hu)
7. KSH tájékoztatási adatbázis, KSH Statinfo v40 | Témakör választó
8. Klímaváltozás – válaszlehetőségek a mezőgazdaságban. Megtekintve 2024.04.19. Forrás: fa900fa0-3012-26d3-7bb1-2ba1fb6553ee (parlament.hu)
9. KSH Agrárcenzusok – Agrárcenzus 2020, Megtekintve: 2024.04.04., Agrárcenzusok - Agrárcenzus 2020 – Központi Statisztikai Hivatal (ksh.hu)
10. KSH Agrárcenzusok – Agrárcenzus 2023, Megtekintve: 2024.04.04., Agrárcenzusok - Agrárium 2023 gazdaságszerkezeti összeírás – Központi Statisztikai Hivatal (ksh.hu)
11. KSH Agrárium, 2023, előzetes adatok. Megtekintve: 2024.04.05., Agrárium, 2023, előzetes adatok (ksh.hu)
12. A mezőgazdaság teljesítménye 2023, Megtekintés: 2024.04.20., Forrás: A mezőgazdaság teljesítménye (ksh.hu)
13. Szilágyi Bernadett: Ellentmondások a mezőgazdasági őstermelők agrárpénzügyi szabályozásában [online]. Letöltés dátuma: 2024.04.22. Forrás: Szilágyi Bernadett: A mezőgazdasági őstermelők speciális jövedelemadózási és társadalombiztosítási kötelezettségei (DJM, 2009/1., 87-98. o.) | Szakcikk Adatbázis (szakcikkadatbazis.hu)
14. Raskó György (2018): A jövő mezőgazdasága – a mezőgazdaság jövője. A jövő mezőgazdasága – a mezőgazdaság jövője › Agrárium7 (agrarium7.hu)
15. Sinka Júlia (2022): Őstermelő vállalkozások adózása és járulékfizetése. Menedzser Praxis, ŐSTERMELŐ-VÁLLALKOZÁSOK-2022.pdf (jogkoveto.hu)

16. Magyarország KAP stratégiai terve 2023-2027. Megetkintve: 224.03.01. Magyarország Kormánya - Magyarország KAP stratégiai terve, 2023-2027. (kormany.hu)
17. Kovács Gábor (2009): Támogatások szerepe a magyar mezőgazdaságban. <https://ageconsearch.umn.edu/record/92525?v=pdf>
18. Sipiczki Zoltán (2019): Jövedelmező-e a mezőgazdaság? Doktori értekezés, Kaposvári Egyetem. sipiczki_zoltan_doktori_disszertacio_2019.pdf (mtak.hu)
19. Kovács Éva Katalin (2021): Családi gazdaságok jövője a generációváltás szempontjából Karcag példáján keresztül. Doktori értekezés, Debreceni Egyetem, content (unideb.hu)
20. Pál Bettina (2020): Mezőgazdasági őstermelők adózása, elszámolási sajátosságuk. Mezőgazdasági őstermelők adózása, elszámolási sajátosságai (uni-pannon.hu)
21. Pál Bettina (2022): Mezőgazdasági tevékenységet végzők működési lehetőségei, adózási sajátosságai. Mezőgazdasági tevékenységet végzők működési lehetőségei, adózási sajátosságai (uni-pannon.hu)
22. A gazdatüntetések háttere, megtekintve: 2024.04.19. forrás: A gazdatüntetések háttere: minden, amit az uniós mezőgazdasági ágazatról tudni kell | Euronews
23. NAV 03. számú információs füzet- megtekintés 2024.04.12., https://nav.gov.hu/ugyfeliranytu/nezzen-utana/inf_fuz/informacios-fuzetek---2024
24. NAV 06. számú információs füzet- megtekintés 2024.03.11., https://nav.gov.hu/ugyfeliranytu/nezzen-utana/inf_fuz/informacios-fuzetek---2024
25. NAV 100. számú információs füzet- megtekintés 2024.04.19., https://nav.gov.hu/ugyfeliranytu/nezzen-utana/inf_fuz/informacios-fuzetek---2024
26. Agrárközgazdasági Intézet: Az élelmiszer-termelés gazdálkodó szervezeteinek pénzügyi helyzete, 2020 Letöltve: 2024.04.24. Az élelmiszer-termelés gazdálkodó szervezeteinek pénzügyi helyzete, 2020 - AKI Agrárközgazdasági Intézet (gov.hu)
27. Törőné Dunay Anna (2012): *Az EU agrártámogatási rendszerének változásai és a csatlakozás hatása a mezőgazdasági vállalkozásokra*. Szent István Egyetem Gazdálkodás és Szervezéstudományok Doktori Iskola Az EU agrártámogatási rendszerének változásai és a csatlakozás hatása a mezőgazdasági vállalkozásokra - REAL - az MTA Könyvtárának Repozitóriuma
28. AKI (2000): Jövedelemhiány és versenyképyszer a magyar mezőgazdaságban Jövedelemhiány és versenyképyszer a magyar mezőgazdaságban = Shortage of income and pressure of competition in agriculture - Agrárgazdasági Kutató Intézet Repozitóriuma (gov.hu)

29. Keszthelyi Szilárd (2021): *A Tesztüzemi Információs Rendszer eredményei 2020*. A Tesztüzemi Információs Rendszer eredményei 2020 (gov.hu)
30. AKI (2013): A piacok jellemzői termelői és fogyasztói szemmel. A_piacok_jellemzői_termelői_és_fogyasztói_szemmel.pdf (gov.hu)
31. Molnár Gábor Miklós (2011): Az adócsalás. Doktori értekezés. Pécsi Tudományegyetem. Microsoft Word - Molnár Gábor Miklós Tézisek.doc (pte.hu)
32. Infojegyzet (2022): KLÍMAVÁLTOZÁS – VÁLASZLEHETŐSÉGEK A MEZŐGAZDASÁGBAN Megtekintve: 224.04.04. fa900fa0-3012-26d3-7bb1-2ba1fb6553ee (parlament.hu)
33. Infojegyzet (2023): A mezőgazdasági őstermelők. Megtekintve: 2024.04.20. 2f51a10a-975c-bbce-d1d9-2c926552e479 (parlament.hu)
34. Balázsik Zsófia (2021): Mit kell tudnunk a mezőgazdasági őstermelői tevékenységről az adózási oldalról? Megtekintve. 2024.03.29. Mit kell tudnunk a mezőgazdasági őstermelői tevékenységről az adózási oldalról? (balazsikzsofia.hu)
35. Sájér István (2016): Zöldség-gyümölcs ágazat helyzetét és külkereskedelmét befolyásoló tényezők vizsgálata. Doktori (PHD) értekezés Szent István Egyetem. SZENT ISTVÁN EGYETEM, Gödöllő (mtak.hu)
36. NAK (2023): Mezőgazdasági őstermelők iparúzési-adójával kapcsolatos aktualitások. Megtekintve: 224.04.22. Mezőgazdasági őstermelők iparúzési-adójával kapcsolatos aktualitások (nak.hu)
37. Megangol (2024): Kinek kell kamarai tagdíjat fizetni. Megtekintve: 2024.04.22. Kinek kell kamarai tagdíjat fizetni • Megangol
38. NAK, Gyakran ismételt kérdések. Megtekintve: 2024.04.24. Családi Gazdaság - Gyakran ismételt kérdések (nak.hu)
39. NAV (2021): Gyakran ismételt kérdések. Mezőgazdasági őstermelői tevékenység - Gyakran ismételt kérdések - Nemzeti Adó- és Vámhivatal (gov.hu)
40. AKI (2020): Az élelmiszer-termelés gazdálkodó szervezeteinek pénzügyi helyzete, 2020. Az élelmiszer-termelés gazdálkodó szervezeteinek pénzügyi helyzete, 2020 - AKI Agrárközgazdasági Intézet (gov.hu)
41. Túri Zoltán (2020): Változások az őstermelők és a családi gazdaságok szabályozásában. Megtekintve: 2024.03.28. <https://gazdajegyzo.hu/2020/12/20/valtozasok-az-ostermelok-es-a-csaladi-gazdasagok-szabalyozasaban/>
42. Túri Zoltán (2020): Őstermelők adózásának változása. Megtekintve: 2024.03.28. <https://gazdajegyzo.hu/2020/12/21/ostermelok-adozasanak-valtozasa/>

43. Statisztikai tükör 2017, KSH. Vállalkozások demográfiája, 2017. Megtekintve: 2024.03.22. <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/valldemog/valldemog17.pdf>
44. KSH adatbázis, A regisztrált vállalkozások száma nemzetgazdasági ágak szerint https://www.ksh.hu/stadat_files/gsz/hu/gsz0003.html
45. KSH Statisztikai tükör (2019): Regisztrált gazdasági szervezetek száma, 2018. <https://ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/gaz/gaz1812.pdf?lang=hu>
46. NAK Közös Agrárpolitika 2023-2027, Megtekintés 2024.02.28., KAP 2023-2027 (nak.hu)
47. Lothar Hövellmann (2023): Globális mezőgazdaság: általános helyzetkép, kihívások, várakozások. Megtekintve: 2024.02.28. <https://mezohir.hu/2023/12/07/agraar-globalis-piac-agritechnica-mezogazdasag/>
48. NAK (2018): Erősödő agrár- és élelmiszergazdaság, jólétben gyarapodó vidék. Erosodo-agrar--es-elelmiszergazdasag-joleteben-gyarapodo-vidék-2018apr-VEGLEG_- _002_.pdf (madosz.hu)
49. Közérthetően a jövedelemtámogatásról, Piaci intézkedések ismertetése, Vidékfejlesztés, a vidéki térségek támogatása. Megtekintés dátuma:2024.03.17., https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy_hu
50. Mezőgazdaság és vidékfejlesztés: Támogatások listája. Megtekintés dátuma: 2024.03.17. Hozzáférés: <https://www.mvh.allamkincstar.gov.hu/tamogatasok>
51. Nemzeti Agrárgazdasági Kamara: Családi gazdaságok reformja. Megtekintve: 2024. 03. 16. Hozzáférés: <https://www.nak.hu/csg/ostermelo>

Törvények, jogszabályok

1. 1990. évi C. törvény – a helyi adókról
2. 1995. évi CXVII. törvény - a személyi jövedelemadóról
3. 2009. évi CXV. törvény - az egyéni vállalkozóról és az egyéni cégről
4. 2017. évi CL. törvény - az adózás rendjéről
5. 2020. évi CXXIII. törvény - a családi gazdaságokról

8 Ábrajegyzék

1. ábra: Magyarország mezőgazdasága teljes kibocsátási értékének alakulása.....	6
2. ábra: A mezőgazdasági őstermelők elhelyezkedése az agrárszektorban (2022).....	8
3. ábra: A mezőgazdasági őstermelők elhelyezkedése az agrárszektorban (2023).....	9
4. ábra: Mezőgazdasági őstermelők számának alakulása 2019-2023.....	11
5. ábra: Családi gazdaságok reformja 2021.01.01-től.....	13
6. ábra: Értékesítési betétlap 2021.01.01-től.....	16
7. ábra: E-ügyintézés, Őstermelői/ŐCSG nyilvántartással kapcsolatos ügyek”.....	17
8. ábra: Jövedelemszámítási lehetőségek 2024-es adatok alapján.....	25
9. ábra: Agrárgazdaságok számának alakulása 2010-2023.....	29
10. ábra: Agrárgazdaságok bevallói statisztikája 2017-es bázisadattal.....	30
11. ábra: Tételes költségelszámolás, 10% költséghányad visszaesése a 2021.évi jogszabályváltozás hatására.....	31

9 Táblázatjegyzék

1. táblázat: Az egyes jövedelemszámítási módszerek fő jellemzői 2024-ben.....	19
2. táblázat: Átalányadózás éves bevétel alapján.....	21
3. táblázat: Átalányadózási példa őstermelő kontra egyéni vállalkozó adókötelezettségeiről.....	33
4. táblázat: Hipotézisek vizsgálatának eredményei.....	40

10 NYILATKOZATOK

NYILATKOZAT

szakdolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve:	RÓZSÁNÉ WATZKE GABRIELLA
A Hallgató Neptun kódja:	EI8BJD
A dolgozat címe:	A mezőgazdasági őstermelők helyzetének elemzése az adózási lehetőségek és az agrárpolitikai célok fókuszában.
A megjelenés éve:	2024
A konzulens intézetének neve:	Növénytermesztési-tudományok Intézet
A konzulens tanszékének a neve:	Precíziós Gazdálkodási és Agrárdigitalizációs Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott szakdolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkor szellemi tulajdonkezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után

nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitori rendszerében.

Kelt: Szöd, 2024.április 21.

Hallgató aláírása

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Károly Róbert Campus

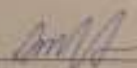
NYILATKOZAT

Rözséné Watzke Gabriella (hallgató Neptun azonosítója: E1HBJD) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A szakdolgozatot a záróvizsgán tilténő védéare javaslom / nem javaslom.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen/nem

Kelt: Gyöngyös, 2024.04.26.

belső konzulens